

Nr 9

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1960/61, i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

1:o) **Investeringsplan för kommunikationsverken.** I proposition nr 1 har Kungl. Maj:t under kapitalbudgeten (bilaga 28, punkt 1, s. 1—12 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1960) lämnat en översikt över kommunikationsverkens investeringar, avseende postverkets, televerkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

Enligt beräkningarna i statsverkspropositionen till 1959 års riksdag uppskattades medelsförbrukningen på kommunikationsverkens investeringsanslag till ca 1 137 mkr. under *budgetåret 1958/59*. De sammanlagda faktiska investeringsutgifterna stannade emellertid, som tabell 1 visar, vid ca 1 099 mkr. och underskred således de beräknade utgifterna med ca 38 mkr.

Tabell 1. Utfallet för budgetåret 1958/59

	Ingående behållning	Anvisade anslag	Medelsförbrukning		Utgående behållning
			beräknad i prop. 1/1959	faktisk	
miljoner kronor					
<i>Rambegränsade investeringar</i>					
Postverket.....	7,8	3,0	6,0	3,4	7,4
Televerket.....	22,3	247,0	268,0	268,0	1,3
Statens järnvägar	24,0	300,5	319,6	319,3	5,2
Vattenfallsverket	42,0	430,2	440,0	422,3	49,9
Luftfartsverket	1,8	8,0	8,5	8,5	1,3
Förrådsfonden	3,1	27,5	30,3	24,8	5,8
Summa	101,0	1 016,2	1 072,4	1 046,3	70,9

Övriga investeringar

Televerket.....	0,1	18,4	18,4	17,8	0,7
Statens järnvägar	0,1	—	0,1	—	0,1
Vattenfallsverket.....	10,3	10,0	8,3	3,5	16,8
Luftfartsverket	13,0	25,0	38,0	30,9	7,1
Summa	23,5	53,4	64,8	52,2	24,7
Totalsumma	124,5	1 069,6	1 137,2	1 098,5	95,6

I fjolårets investeringsplan för kommunikationsverken framhölls, att en i förhållande till budgetåret 1958/59 ytterligare ökad investeringsomslutning för *budgetåret 1959/60* vore angelägen. Ökade investeringar bedömdes nämligen vara en grundförutsättning för att en avveckling av de återstående kapacitetsbristerna skulle kunna ske och för att den allmänna rationalisering, som kräves för att nedbringa driftkostnaderna, skulle kunna successivt genomföras. Vissa prisstegringar ansågs också böra kompenseras. I enlighet härmed förordades, att den ramreglerade medelsförbrukningen skulle få utgöra högst 1 142,3 mkr. För övriga investeringar beräknades en medelsförbrukning av 93,5 mkr, varav 35,5 mkr för ljud- och televisionsradioanläggningar, radioanläggningar för luftfarten samt anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete, 17 mkr för vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad, 40 mkr för storflygplats samt 1 mkr för inköp av grustag. För innevarande budgetår har därjämte anvisats ett anslag av 9,1 mkr till Förvärv av Stockholm—Roslagens järnvägar.

I tabell 2 redovisas de beräkningar rörande medelsförbrukningen, som verkställdes våren 1959, verkens förslag i *petita* hösten 1959 och vidare de belopp, som departementschefen förordar.

Tabell 2. Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1959/60

	Beräknat våren 1959	Verkens beräkningar hösten 1959	Förordat av dep.ch.
miljoner kronor			
<i>Ramreglerade investeringar</i>			
Postverket	6,0	6,0	6,0
Televerket	273,0	273,0	273,0
Statens järnvägar	335,0	335,0	335,0
Vattenfallsverket	482,0	482,0	482,0
Luftfartsverket	10,8	10,8	10,8
Förrådsfonden.....	35,5	37,7	35,5
Summa	1 142,3	1 144,5	1 142,3

Övriga investeringar

Televerket	35,5	35,5	35,5
Statens järnvägar	9,1	9,2	9,2
Vattenfallsverket	17,0	21,5	21,5
Luftfartsverket	40,0	45,0	45,0
Förrådsfonden.....	1,0	1,0	2,8
Summa	102,6	112,2	114,0
Totalsumma	1 244,9	1 256,7	1 256,3

Departementschefen föreslår, att ett belopp av 1,8 mkr lägges utanför väg- och vattenbyggnadsverkets investeringsram för att täcka betalningsutfallet för vissa beställningar som av arbetsmarknadspolitiska skäl tidigare utlagts vid Karlskrona örlogsvarv. Någon ändring av verkens investeringsramar eller förändring i övrigt förutsättes icke därutöver bortsett från ett nu beräknat, ökat betalningsutfall avseende främst vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad och storflygplatsen.

För budgetåret 1960/61 innebär verksstyrelsernas förslag investeringar till ett sammanlagt belopp av ca 1 270 mkr, vilket i jämförelse med de nu redovisade beräkningarna för löpande budgetår skulle innebära en stegring med ca 14 mkr. Ökningen utgör ett saldo mellan å ena sidan en ökning av de ramreglerade investeringarna av sammanlagt ca 42 mkr och en minskning av medelsförbrukningen å övriga anslag med ca 28 mkr. Av ökningen för de ramreglerade anslagen faller i runda tal 16 mkr på televerket, 8 mkr på statens järnvägar, 12 mkr på vattenfallsverket, 3 mkr på luftfartsverket och 3 mkr på förrådsfonden. Av minskningen på övriga anslag om totalt 28 mkr faller 3 mkr på vattenfallsverket, 13 mkr på luftfartsverket samt 12 mkr på statens järnvägar och förrådsfonden genom att icke någon medelsförbrukning förutses på de båda sistnämnda fonderna. En obetydlig ökning av investeringarna å övriga anslag under televerkets fond förutses.

Efter en översiktlig redovisning verk för verk av investeringsbehoven för nästa budgetår, anför *departementschefen* bl. a. följande.

I och för sig framstår en investeringsverksamhet av den omfattning som verksstyrelserna föreslagit såsom starkt motiverad för en avveckling av återstående kapacitetsbrister och för den allmänna rationalisering, som kräves för att successivt nedbringa driftkostnaderna. I detta sammanhang må erinras om att 1958 års besparingsutredning understrukt, att en tillräcklig investeringsvolym är en av förutsättningarna för att affärsverken skall kunna genom rationaliseringar begränsa driftkostnaderna, i första hand personalkostnaderna. Det hade därför ur företagsekonomiska synpunkter varit önskvärt, att de av verksledningarna framlagda investeringsprogrammen för nästa budgetår hade kunnat nära nog helt realiserats.

Bedömningen av möjligheterna att tillgodose kommunikationsverkens investeringskrav måste emellertid ses mot bakgrunden av den allmänna konjunkturutvecklingen. Till följd av den nuvarande uppgången i konjunkturen förefinns sådana expansiva tendenser inom vissa delar av samhällsekonomien, att en restriktiv ekonomisk politik måste bli normgivande för de offent-

liga utgifterna för nästa budgetår. Beaktande måste även ges åt det förhållandet, att en fortsatt ökning av investeringsutvecklingen inom näringslivet bedömes vara ytterst angelägen bl. a. med hänsyn till att övergången till större marknadsbildningar i Europa kommer att ställa ökade krav på vårt näringslivs konkurrensförmåga. Utrymmet för statliga investeringar minskar härigenom och en begränsning av den statliga upplåningen framstår ur dessa synpunkter såsom eftersträvansvärd. Detta måste få återverkningar även på kommunikationsverkens investeringar. Hänsyn måste emellertid å andra sidan tas till att verksamheten inom kommunikationsverken i hög grad är inriktad på service gentemot näringslivet. En progressiv utveckling av landets industriella resurser förutsätter, att servicekraven i fråga om kraftförsörjningen, transportväsendet och telekommunikationerna kan tillgodoses. Det är vidare från samhällsekonomiska synpunkter betydelsefullt, att de statliga affärsverkens nyttigheter kan tillhandahållas till lägsta möjliga kostnad.

Mellan de i stor utsträckning motsatta synpunkter som sålunda här kan göras gällande i fråga om kommunikationsverkens investeringar för nästa budgetår har en avvägning måst göras. Den har resulterat i att en sänkning av verkens totala investeringsvolym ansetts ofrånkomlig. För nästa budgetår föreslås därför ett totalt rambelopp av 1 095 mkr, innebärande en minskning i förhållande till innevarande budgetårs ram med 47,3 mkr. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att investeringarna i affärsverken under innevarande budgetår av allmänt konjunkturpolitiska skäl får en betydande omfattning. Mitt förslag för nästa budgetår innebär, att investeringarna fortfarande hålles på en relativt hög nivå.

Begränsningen av totalramen har fallit ut olika på de skilda verken. För postverket, televerket, statens järnvägar, vattenfallsverket och luftfartsverket föreslås minskningar i förhållande till de för innevarande budgetår förutsatta ramarna med resp. 2, 11, 14, 20 och 0,3 mkr. För väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond föreslås en penningsmässigt oförändrad investeringsram.

Vid sidan av investeringsramarna har jag tagit upp anslag till följande belopp, nämligen anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete 8 mkr, ljudradioanläggningar 10,5 mkr, televisionsradioanläggningar 13,2 mkr, radioanläggningar för luftfarten 3,5 mkr, förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen 17 mkr och storflygplats 30 mkr. De angivna anslagen möjliggör bl. a. medelsförbrukningar om 8,6 mkr för anläggningen för teletekniskt utvecklingsarbete, 17,3 mkr för förvaltningsbyggnaden och 32 mkr för storflygplatsen.

I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår, bör för nästa budgetår investeringarna i radioanläggningar för luftfarten tillföras investeringsramen för luftfartsverket för att luftfartsstyrelsen därigenom skall få valfrihet mellan samtliga investeringsobjekt rörande luftfarten.

Den för budgetåret 1960/61 av departementschefen förordade investeringsverksamheten framgår av tabell 3. Som jämförelse har i tabellen även redovisats siffrorna för den förnyade medelsberäkningen för budgetåret 1959/60.

Tabell 3. Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1960/61

	1959/60 Förordat av dep.ch.	1960/61 Verkens förslag	1960/61 Förordat av dep.ch.
miljoner kronor			
<i>Ramreglerade investeringar</i>			
Postverket	6,0	6,0	4,0
Televerket	273,0	289,1	262,0
Statens järnvägar	335,0	343,0	321,0
Vattenfallsverket	482,0	494,0	462,0
Luftfartsverket	10,8	13,2	10,5
Förrådsfonden	35,5	38,5	35,5
	Summa 1 142,3	1 183,8	1 095,0
<i>Övriga investeringar</i>			
Televerket	35,5	36,0	35,8
Statens järnvägar	9,2	—	—
Vattenfallsverket	21,5	18,5	17,3
Luftfartsverket	45,0	32,0	32,0
Förrådsfonden	2,8	—	—
	Summa 114,0	86,5	85,1
	Totalsumma 1 256,3	1 270,3	1 180,1

Kommunikationsverkens totala medelsförbrukning skulle alltså för nästa budgetår uppgå till 1 180,1 mkr att jämföras med nu beräknade 1 256,3 mkr för innevarande budgetår, vilket innebär en minskning med 76,2 mkr.

I propositionen redovisas vidare vissa av 1958 års besparingsutredning aktualiserade spörsmål. I denna del får utskottet hänvisa till propositionen (s. 8—11).

I efterföljande tablå lämnas en sammanfattande översikt av den faktiska och beräknade investeringsomfattningen under de i det föregående berörda budgtåren. Därur framgår även beräkningen av de för investeringarnas genomförande erforderliga anslagsbeloppen.

	Investeringsutgifter	Av verken planerade investeringsutgifter		Av departementschefen beräknade investeringsutgifter		Reservationer den 30/6 1959	Anslag	Förslag	Beräknade reservationer den 30/6
		1958/59	1959/60	1960/61	1959/60				
<i>Ramreglerade investeringar</i>									
Postverket.....	3,4	6,0	6,0	6,0	4,0	7,4	3,2	2,0	2,6
Televerket.....	268,0	273,0	289,1	273,0	262,0	1,3	280,4	270,3	17,0
Statens järnvägar	319,3	335,0	343,0	335,0	321,0	5,2	349,5	326,3	25,0
Vattenfallsverket..	422,3	482,0	494,0	482,0	462,0	49,9	462,6	449,6	78,1
Luftfartsverket....	8,5	10,8	13,2	10,8	10,5	1,3	9,8	10,4	0,2
Förrådsfonden	24,8	37,7	38,5	35,5	35,5	5,8	37,2	32,7	4,7
	1 046,3	1 144,5	1 183,8	1 142,3	1 095,0	70,9	1 142,7	1 091,3	67,6
<i>Övriga investeringar</i>									
Postverket.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Televerket.....	17,8	35,5	36,0	35,5	35,8	0,7	35,5	35,2	0,1
Statens järnvägar	—	9,2	—	9,2	—	0,1	9,1	—	—
Vattenfallsverket..	3,5	21,5	18,5	21,5	17,3	16,8	5,0	17,0	—
Luftfartsverket....	30,9	45,0	32,0	45,0	32,0	7,1	40,0	30,0	0,1
Förrådsfonden	—	1,0	—	2,8	—	—	1,0	—	—
	52,2	112,2	86,5	114,0	85,1	24,7	90,6	82,2	0,2
Totalsumma	1 098,5	1 256,7	1 270,3	1 256,3	1 180,1	95,6	1 233,3	1 173,5	66,0

Utskottet. I den investeringsplan för kommunikationsverken som godkändes av fjolårets riksdag förutsattes den ramreglerade medelsförbrukningen under innevarande budgetår uppgå till högst 1 142,3 mkr. För övriga investeringar beräknades en medelsförbrukning av 93,5 mkr. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu i sina petita för budgetåret 1960/61, under hänvisning till betalningsutfallet för vissa hos Karlskrona örlogsvarv utlagda beställningar samt uppkomna kostnader för anskaffande av en färja för Visingsötrafiken, hemställt om en utökning av investeringsramen för innevarande budgetår med 2,2 mkr. I anledning härav har departementschefen för förstnämnda ändamål upptagit ett belopp om 1,8 mkr. — dock vid sidan av ramen — medan det i övrigt äskade beloppet ansetts böra rymmas inom den tidigare fastställda investeringsvolymen. Några andra ökningarna av den rambegränsade medelsförbrukningen har ej ifrågasatts vare sig av departementschefen eller vederbörande verksstyrelser.

I fråga om den ej ramreglerade medelsförbrukningen beräknas — utöver förenämnda höjning om 1,8 mkr. — ökningarna om sammanlagt ca 9,6 mkr., huvudsakligen avseende medelsbehov för fortsatta utbyggnader av vattenfallsstyrelsens ämbetsbyggnad och Arlanda storflygplats.

Totalt skulle följaktligen enligt nämnda beräkningar investeringsutgifterna för kommunikationsverken under innevarande budgetår uppgå till

(1 142,3 + 114,0 =) 1 256,3 mkr., vilket i förhållande till det i början av 1959 beräknade beloppet innebär en ökning med 11,4 mkr.

Vad departementschefen sålunda anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

För nästa budgetår har verksstyrelserna i sina anslagsäskanden räknat med en ökning av den totala medelsförbrukningen med ca 14 mkr. till ca 1 270 mkr. De ramreglerade investeringarna skulle därvid öka med ca 42 mkr. och medelsförbrukningen å övriga anslag minska med ca 28 mkr.

För en avveckling av återstående kapacitetsbrister och för den allmänna rationalisering som krävs för ett successivt nedbringande av driftkostnaderna framstår, enligt departementschefen, en investeringsverksamhet av en sådan omfattning som i och för sig starkt motiverad. I anslutning härtill erinras bl. a. om den ökning av telefontrafiken som under senare år ägt rum samt de till följd av det omfattande bostadsbyggandet ökade anspråken på nya telefoninstallationer. En fortsatt automatisering samt utbyggnad av fjärrförbindelsenätet är också angelägen. För åstadkommande av en förbättring av statens järnvägars ekonomi krävs omfattande rationaliseringsåtgärder i form av utbyggnad av de trafikstarka huvudlinjerna och därtill hörande anläggningar samt utökning och modernisering av den rullande materielen. Kraftverksinvesteringarna måste allttjämt hållas på en relativt hög nivå med hänsyn till förväntad ytterligare belastningsökning, och för lufttrafikens del nödvändig göres bl. a. genom ökad övergång till jetflyg ytterligare investeringar i flygfält och säkerhetsanordningar m. m. Ersättningsanskaffning av motorfordon och vägmaskiner inom väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond anses också böra bättre anpassas till föreliggande behov.

Å andra sidan anser departementschefen förekomsten av vissa expansiva tendenser inom samhällsekonomin tvinga till en restriktiv ekonomisk politik med avseende å de offentliga utgifterna. Som ytterligare skäl härför nämnes, att en begränsning av den statliga upplåningen framstår som önskvärd med hänsyn till angelägenheten av att bereda näringslivet ett ökat investeringsutrymme och därmed bättre möjligheter till ökad konkurrenskraft.

Den avvägning som sålunda skett mellan skilda synpunkter och önskemål har resulterat i att en viss sänkning av den totala ramen för verkens medelsförbrukning ansetts ofrånkomlig. Ramen har därvid fastställts till ett belopp av 1 095 mkr., vilket innebär en sänkning i förhållande till innevarande år med 47,3 mkr. För postverket, televerket, statens järnvägar, vattenfallsverket och luftfartsverket föreslås minskningar med resp. 2, 11, 14, 20 och 0,3 mkr. För väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond föreslås en oförändrad investeringsram. De ej ramreglerade investeringarna upptages med 8 mkr. till anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete, 10,5 mkr. till ljudradioanläggningar, 13,2 mkr. till televisionsradioanläggningar, 3,5 mkr. till radioanläggningar för luftfarten, 17 mkr. till förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen och 30 mkr. till storflygplats.

Den sammanlagda medelsförbrukningen under kommunikationsverkens fonder skulle därmed uppgå till 1 180,1 mkr., att jämföras med enligt ovan beräknade 1 256,3 mkr. för innevarande budgetår.

Under de senaste åren har utskottet vid flera tillfällen i samband med sin prövning av Kungl. Maj:ts äskanden understrukit vikten av att ökade investeringar kommer till stånd för kommunikationsverkens del. Vid fjol-årets riksdag uttalade utskottet därför sin tillfredsställelse med de förslag till höjda investeringar som då framlades. Även om för nästa budgetår en viss minskning av investeringsvolymen förordas av Kungl. Maj:t innebär dock det nu aktuella förslaget, såsom departementschefen framhållit, att investeringarna fortfarande hålles på en relativt hög nivå. Med beaktande härav samt det statsfinansiella läget och av departementschefen i övrigt åberopade omständigheter har utskottet ansett sig kunna godtaga Kungl. Maj:ts förslag beträffande investeringarnas omfattning. Den avvägning inom den totala ramen de skilda verken emellan, som skett, har utskottet jämväl funnit sig kunna godtaga.

I anslutning till framläggandet av förslaget till investeringsplan för nästa budgetår har departementschefen berört vissa av 1958 års besparingsutredning aktualiserade spörsmål vid affärsverken beträffande personalutveckling, lönsamhet, investeringsbehov och avskrivningsfrågor. Vad därvid i propositionen anförts föranleder i nu förevarande sammanhang icke något särskilt uttalande från utskottets sida. Utskottet förutsätter dock att utvecklingen i dessa avseenden uppmärksam följes av såväl Kungl. Maj:t som vederbörande verksstyrelser samt att eventuellt erforderliga åtgärder utan dröjsmål vidtages.

Till frågan om anvisande av de anslag som erfordras för ett genomförande av den förordade investeringsplanen återkommer utskottet under respektive punkter i det följande.

Utskottet får slutligen hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

Statens affärsverksfonder

Postverket

2:o **Postverkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 13—21) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1960/61 under postverkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 2 005 000 kr.

I skrivelse den 27 augusti 1959 har *generalpoststyrelsen* framlagt sina petita för budgetåret 1960/61. I skrivelsen redovisas följande sammanställning av de under postverkets fond anvisade anslagen för budgetåren 1958/59—1959/60 jämte styrelsens äskanden för nästa budgetår.

	1958/59	1959/60	Åskanden 1960/61
	tusental kronor		
Posthus m. m.	1	800	100
Förvärv av fastigheter	200	1	1
Anskaffning av automobiler m. m.	900	900	1 200
Postverkets diligenstrafik			
Garagebyggnader m. m.	800	500	1
Anskaffning av bilmateriel	1 100	1 000	1 700
Förvärv av billinjer	1	1	1
Postverkets dispositionsanslag.....	1	1	200
Summa	3 003	3 203	3 203

Beträffande den närmare innebörden av styrelsens framställning torde få hänvisas till propositionen (s. 13—18).

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit ett gemensamt utlåtande över generalpoststyrelsens, telestyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens åskanden samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning angående inventeringsanslag under verkets förrådsfond (s. 19 och 20).

Departementschefen erinrar bl. a. om att han enligt investeringsplanen för kommunikationsverken räknat med en medelförbrukning av 4 mkr under nästa budgetår. Beträffande fördelningen i stort av detta belopp på de olika anslagsändamålen får utskottet hänvisa till en på s. 20 i propositionen intagen tabell. Departementschefen säger sig vidare inte ha något att erinra mot att en av generalpoststyrelsen föreslagen sorteringsbyggnad i Krylbo kommer till utförande. I övrigt anför departementschefen följande.

Beträffande postverkets industrianläggningar i Ulvsunda anförde jag i 1959 års statsverksproposition, att den föreslagna tillbyggnaden frånsett uppförande av ett kallförråd borde anstå i avvaktan på resultatet av postutredningens och lokaliseringsutredningens överväganden rörande postverkets industrirörelse. Innan dessa utredningar slutförts och ytterligare undersökningar gjorts i fråga om postverkets behov av tillverkningar och reparationer i egen regi ansåg jag det nämligen vara svårt att överblicka postverkets behov av lokaler i Ulvsunda. Ifrågavarande undersökningar torde icke kunna slutföras inom sådan tid att ett påbörjande av ifrågavarande arbete blir aktuellt under budgetåret 1960/61. Jag har därför icke ansett mig böra räkna med någon medelförbrukning för ändamålet för nästa budgetår. Med hänsyn härtill kan medelförbrukningen under anslaget till Posthus m. m. beräknas till ett belopp som är 500 000 kr lägre än vad styrelsen upptagit.

De övriga begränsningar, som befunnits nödvändiga för att postverkets investeringar skall kunna hållas inom den förordade ramen för nästa budgetår, har ansetts böra vidtagas genom att medelförbrukningen reduceras i förhållande till styrelsens förslag med 200 000 kr på anslaget till Inköp av fastigheter, 300 000 kr på anslaget till Anskaffning av automobiler m. m., 100 000 kr på anslaget till Garagebyggnader m. m., 600 000 kr på anslaget

till Anskaffning av bilmaterial för diligensrörelsen, 100 000 kr på anslaget till Förvärv av billinjer samt 200 000 kr på dispositionsanslaget.

Anslagsbeloppen för nästa budgetår har beräknats med ledning av den uppskattade medelsförbrukningen jämte beräknad ingående behållning på de olika anslagen. Anslagen till Posthus m. m., Inköp av fastigheter, Garagebyggnader m. m., Förvärv av billinjer samt Postverkets dispositionsanslag har därvid kunnat uppföras med endast formella belopp. De av mig förordade anslagen uppgår till totalt 2,0 mkr.

Utskottet. Generalpoststyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår förutsatt en investeringsram av samma storlek som beräknats för innevarande budgetår eller 6,0 mkr. Enligt departementschefens mening bör emellertid medelsförbrukningen begränsas till ett belopp av 4,0 mkr, vilket med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel förutsätter en anslagsanvisning om ca 2,0 mkr. För ernående av den sålunda förordade investeringsbegränsningen föreslås minskningar av främst utgifterna för posthusbyggnader och diligenstrafik.

Den planerade tillbyggnaden av postverkets industrianläggningar i Ulvsunda anses alltjämt — fränsett uppförande av ett kallförråd — böra anstå i avvaktan på resultatet av vissa undersökningar beträffande rörelsens fortsatta bedrivande samt post- och lokaliseringstuderingarnas överväganden angående förläggningsfrågan m. m. Den föreslagna sorteringsbyggnaden i Krylbo finner departementschefen däremot böra komma till utförande i av styrelsen planerad ordning.

Utskottet har under föregående punkt förklarat sig godtaga den av Kungl. Maj:t förordade ramen för postverkets medelsförbrukning. Ej heller har utskottet funnit anledning till erinran mot den föreslagna fördelningen av investeringarna på skilda utgiftsändamål samt anslagsberäkningen.

Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må för budgetåret 1960/61 under postverkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. <i>Posthus m. m.</i>	1 000 kr.
2. <i>Inköp av fastigheter</i>	1 000 »
3. <i>Anskaffning av automobiler m. m.</i>	900 000 »
4. <i>Garagebyggnader m. m.</i>	1 000 »
5. <i>Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen</i>	1 100 000 »
6. <i>Förvärv av billinjer</i>	1 000 »
7. <i>Postverkets dispositionsanslag</i>	1 000 »

Televerket

3:o) **Televerkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 22—64) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1960/61 under televerkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 305 540 000 kr.

I skrivelser den 31 augusti 1959 och i samband därmed lämnade uppgifter har *telestyrelsen* hemställt om anslag för budgetåret 1960/61.

Luftfartsstyrelsen har i skrivelse den 21 augusti 1959 äskat anslag för budgetåret 1960/61 till Radioanläggningar för luftfarten.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 18 augusti 1959 äskat anslag för byggande av radiohus och televisionshus för budgetåret 1960/61.

I särskilda skrivelser den 31 augusti 1959 har slutligen *Sveriges Radio* lämnat redogörelser för ljudradians och televisionens medelsbehov för budgetåret 1960/61 i vad avser programproduktionen.

En sammanställning av samtliga de för budgetåren 1958/59—1959/60 anvisade samt de för nästa budgetår äskade investeringsanslagen under televerkets fond visar följande:

	1958/59	1959/60	1960/61 äskanden
	tusental kronor		
Inköp och byggande av fastigheter	9 500	12 900	16 700
Telefon- och telegrafanläggningar	229 600	249 200	260 000
Radioanläggningar för televerket	18 900	26 000	24 600
Radioanläggningar för luftfarten	2 400	3 300	3 700
Försvarsberedskap vid televerket	3 500	6 000	8 340
Televerkets dispositionsanslag	1	10 000	10 000
Övrigt	1 500	8 500	8 000
	Summa 265 401	315 900	331 340

Som en sammanfattning av de med ljudradiobudgeten sammanhängande frågorna får utskottet redovisa följande ur propositionen (s. 38) hämtade tabell utvisande gällande budget, myndigheternas äskanden för nästa budgetår samt prognos för tiden fram t. o. m. 1964/65.

	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65
	miljoner kronor					
Investeringar						
Telestyrelsen	10,5	10,5	10,5	9,0	9,0	9,0
Byggnadsstyrelsen	10,4	14,0	16,0	16,0	13,5	6,0
Driftkostnader						
Sveriges Radio	39,4	41,5	46,7	48,3	50,3	52,7
Telestyrelsen, brutto ..	18,2	19,0	19,7	20,4	21,0	21,7
Avgår ränteinbesparing	— 2,3	— 2,5	— 2,2	— 1,8	— 1,4	— 1,0
Summa kostnader	76,2	82,5	90,7	91,9	92,4	88,4
Licensintäkter	80,4	81,3	82,1	82,7	83,1	83,4
Över- resp. underskott ...	+ 4,2	— 1,2	— 8,6	— 9,2	— 9,3	— 5,0
Ackumulerat resultat ...	+ 24,4 ¹	+ 23,2	+ 14,6	+ 5,4	— 3,9	— 8,9

¹ Härin ingår överskott från 1956/57, 1957/58 och 1958/59 om resp. 0,1, 7,3 och 10,2 mkr samt ett tillgodohavande från televisionen om 2,55 mkr, vilket belopp under åren 1954 och 1955 anvisades av ljudradiolicensmedel till televisionens utbildnings- och försöksverksamhet.

Som en motsvarande sammanfattning av televisionsbudgeten får utskottet redovisa följande tabell (propositionen s. 47).

	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65
	miljoner kronor					
Investeringar						
Telestyrelsen	13,2	13,2	13,2	13,2	13,2	13,2
Byggnadsstyrelsen . .	0,5	3,0	14,0	19,0	19,0	12,0
Driftkostnader						
Sveriges Radio	27,3 ¹	38,0 ²	38,0	55,0	65,0	75,0
Telestyrelsen	7,9	15,0	18,0	20,0	22,0	24,0
Summa kostnader	48,9	69,2	83,2	107,2	119,2	124,2
Licensintäkter	55,0	80,0	100,0	120,0	135,0	150,0
Överskott	6,1	10,8	16,8	12,8	15,8	25,8
Akkumulerat resultat ..	— 17,2	— 6,4	+ 10,4	+ 23,2	+ 39,0	+ 64,8

Beträffande det närmare innehållet i övrigt i de förut omnämnda anslagskrivelserna får utskottet hänvisa till propositionen (s. 22—57; beträffande medelsbehovet för radio- och televisionshusbyggena även s. 135—138 och 140—144).

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande som redovisats under postverkets fond (s. 19 och 20 i propositionen).

Departementschefen lämnar inledningsvis en tablå utvisande den beräknade fördelningen på olika anslag vid den av honom förordade investeringsramen å 262 mkr för nästa budgetår. I förhållande till den för innevarande budgetår beräknade medelsförbrukningen innebär förslaget ökningsar av investeringarna under anslagen till Inköp och byggande av fastigheter och Radioanläggningar för kommersiell trafik med resp. 3,1 och 0,4 mkr till 16,0 resp. 1,7 mkr. En ökning av byggnadsverksamheten för telefonstationer är så betydelsefull för utvecklingen av televerkets rörelse på lång sikt, att den enligt departementschefens mening bör genomföras i planerad omfattning. Av de av styrelsen anmälda tretton nya företagen förordas sålunda att samtliga kommer till utförande. Den i förhållande till styrelsens äskande erforderliga begränsningen i investeringsverksamheten för byggnaderna innebär därför, att kontorsbyggnaden i Nynäshamn och vissa förrådsbyggnader måste senareläggas. — Vid den förordade medelsförbrukningen för Radioanläggningar för kommersiell trafik torde rederinäringens önskemål om radioförbindelser i stort sett kunna tillgodoses.

För försvarsberedskapsändamål förordas en i förhållande till innevarande budgetår oförändrad medelsförbrukning, 6 mkr., och på dispositionsanslaget en med 1,5 till 1,0 mkr. minskad förbrukning.

¹ Inkl. 3,6 mkr för återbetalning av lån.

² Inkl. 5,8 mkr för tidigare ej erlagda bidrag till den med ljudradion gemensamma organisationen.

Den enligt departementschefens förslag oundgängliga större nedskärningen avser anslaget till Telefon- och telegrafanläggningar. Under detta anslag förordas en medelsförbrukning av 237,3 mkr., vilket med ca 13 mkr. understiger den för innevarande budgetår beräknade. Med hänsyn till konsekvenserna för bl. a. rikstrafiken kan någon mera betydande minskning av medelsförbrukningen på fjärrförbindelseanläggningarna icke genomföras, utan tyngdpunkten i begränsningen kommer att hänföra sig till utrustning av telefonstationer. Verkningarna för televerket av den förordade nedprutningen av anslaget är ej utan olägenheter men torde i nuvarande ekonomiska läge likväl få betraktas som måttliga. Med hänsyn till att direkta bidrag till anläggningsarbeten utöver normal inträdesavgift för fortlöpande huvudabonnemang bokföres såsom uppbördsmedel under anslaget till Telefon- och telegrafanläggningar kommer investeringarna på detta anslag att i verkligheten ligga ca 10 mkr. högre än vad den förordade medelsförbrukningen anger.

Vid sidan av ramregleringen har under televerkets fond anslag begärts till radioanläggningar för luftfarten, anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete samt ljudradio- och televisionsradioanläggningar. För ökad säkerhet inom lufttrafiken ställes betydande krav på investeringsmedel för radioanläggningar. I det för nästa budgetår äskade beloppet, 3,7 mkr., ingår vissa arbeten för förstärkning av radioanläggningarna vid Bromma, bl. a. en sekundärradar. Denna radaranläggning torde dock kunna anstå t. v. utan att säkerhetskravet eftersättes. Med hänsyn härtill anser departementschefen, att medelsförbrukningen för radioanläggningar för luftfarten kan begränsas till 3,5 mkr.

För arbetena med den teletekniska anläggningen i Farsta har telestyrelsen beräknat en medelsförbrukning av 8,6 mkr. Med beaktande jämväl av en förutsedd anslagsreservation har styrelsen i anslutning därtill äskat ett nytt anslag av 8 mkr. Departementschefen har inte något att erinra häremot och tillstyrker sålunda det äskade beloppet för nästa budgetår.

Departementschefen övergår därefter till att behandla de frågor, som rör ljud- och televisionsradioverksamheten och anför därvid följande,

Enligt gällande principer för ljudradiorörelsens finansiering skall av licensmedlen bestridas såväl de löpande utgifterna för produktion och distribution av programmen som utgifter för avskrivning till 100 % av investeringarna i ljudradioanläggningar och radiohus. Överskott, som kan uppstå vissa år, reserveras för ljudradiorörelsens behov under andra år, då de löpande inkomsterna ej förslår till att täcka utgifterna.

Telestyrelsen har nu i särskild skrivelse förordat, att gällande licensskyldighet för radiomottagningsapparat i bil skall upphöra med utgången av juni 1960. Inkomsterna av bilradiolicenserna beräknas f. n. uppgå till 8 mkr. per år. Bortfallet av dessa inkomster skulle leda till att ljudradiobudgeten under budgetåret 1962/63 skulle uppvisa ett ackumulerat underskott av 7,6 mkr. Underskottet skulle sedan successivt stiga så att det år 1970 komme att uppgå till 70 å 80 mkr. En generell höjning av den allmänna ljudradiolicensavgiften med 5 kr. till 35 kr. skulle enligt telestyrelsen behöva vidtas under budgetåret 1961/62. Det vore emellertid enligt styrelsens mening att föredra om avgiftshöjningen kunde uppskjutas ytterligare några

år, exempelvis till budgetåret 1964/65. Styrelsen förordar därvid, att de underskott, som tillfälligt skulle uppstå, täckes genom lån från televisionsrörelsen. Sveriges Radio har avstyrkt ett avskaffande av bilradiolicensen.

Samtidigt som ljudradiolicensinkomsterna endast mycket långsamt stiger till följd av att ljudradion nu nått en sådan utbredning, att viss mättnad inträtt, företer utgifterna en starkt ökande tendens. Denna utveckling av ljudradios ekonomi är enligt min mening ägnad att inge oro för framtiden. Härtill kommer att vid en framtidsbedömning av ljudradiatorörelsen den hastiga utbredningen av televisionen i hög grad måste beaktas. Redan nu uppgår antalet televisionsradiolicenser till mer än en halv miljon och en mycket snabb ökning kan förutses. Att allmänhetens vanor i fråga om att lyssna på ljudradio kommer att påverkas härav, torde vara obestridligt.

Med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna för ljudradiatorörelsen är jag nu icke beredd att förorda, att bilradiolicensen avskaffas. En allmän licenshöjning bör enligt min mening undvikas.

Mot bakgrunden av den här i korthet skisserade utvecklingen har jag den 30 december 1959 utverkat Kungl. Maj:t bemyndigande att tillkalla sakkunniga för utredning om ljudradios framtidsproblem.

I den nu av telestyrelsen och Sveriges Radio framlagda reviderade femårsplanen för distributionsnätets utbyggnad föreslås beträffande trådradion endast successiv anslutning av etapp 1-abonnenter inom redan etablerade trådradioområden. Denna begränsning av trådradioutbyggnaderna möjliggör att ett antal FM-stationer kunnat tidigareläggas i förhållande till föregående femårsplan. En närmare presentation av de planerade utbyggnaderna av distributionsnätet enligt den föreslagna femårsplanen har lämnats i det föregående. Jag torde i detta sammanhang få hänvisa härtill.

Jag har intet att erinra mot den föreslagna begränsningen av trådradioutbyggnaden. Jämväl i övrigt finner jag planen vara väl ägnad att läggas till grund för investeringsberäkningarna under den kommande femårsperioden. Självfallet bör dock en fortlöpande översyn av utbyggnadsplanerna för såväl ljudradion som televisionen äga rum. Jag tillstyrker det för nästa budgetår äskade investeringsbeloppet av 10,5 mkr. Beloppet torde böra anvisas utanför televerkets investeringsram. Angivna investeringsbelopp möjliggör bl. a. uppförande av permanenta FM-stationer i Boden, Göteborg, Karlstad, Norrköping, Nässjö, Storuman, Sundsvall, Sveg och Växjö samt provisoriska stationer i Kiruna och Lycksele.

För investeringar i radiohuset beräknar jag en medelförbrukning av 12,4 mkr. för nästa budgetår. Jag återkommer härtill i det följande vid anmälan av byggnadsstyrelsens äskanden under statens allmänna fastighetsfond.

Under de senaste budgetåren har en successiv ökning av ljudradios programtid ägt rum vid sidan av de planer, som Sveriges Radio framlagt i samband med äskandena och som sålunda legat till grund för budgetprövningen. Föregående år förutsågs vid budgetprövningen för innevarande budgetår en sändningstid av 7 700 timmar. Sveriges Radio har nu upptagit sändningstiden till 7 800 timmar och föreslår för nästa budgetår en sändningstid av 8 130 timmar. Härutöver beräknas viss programtid för regionala och lokala sändningar. Det synes mig ofrånkomligt, att en dylik successiv ökning av programtiden verkar kostnadshöjande i varje fall på längre sikt. Med hänsyn till att ljudradiatorörelsens ekonomi nödvändiggör en relativt stram ljudradiobudget under de närmaste åren, finner jag mig icke kunna tillstyrka att några ökade anslagsmedel beräknas för utökning av programtiden. Vad beträffar utvidgning av den regionala och lokala programverksamheten bör enligt min mening kostnaderna härför motsvaras av jämförbara besparingar inom programproduktionen i övrigt.

Med hänsyn till vad jag anfört i det föregående föreslår jag, att den av Sveriges Radio äskade medelstilldelningen begränsas med 0,6 mkr. till 40,9 mkr. Härvid har jag räknat med ett täckningsbidrag från televisionen av 2,8 mkr. och en engångsersättning från televisionen med 5,8 mkr., avseende resterande ej erlagda bidrag till gemensamma kostnader som hänför sig till tiden före budgetåret 1959/60.

För televerkets driftkostnader har telestyrelsen beräknat ett medelsbehov av 19 mkr. och i anslutning därtill föreslagit, att ljudradiorörelsen tillgodoses 2,5 mkr., som motsvarar televerkets ränteinbesparing genom den fördel televerket har av att räntefritt kunna disponera licensmedelsbehållningen såsom rörelsemedel i televerkets övriga verksamhet. Telestyrelsen har därjämte i konsekvens med en mera strikt redovisning i förstnämnda belopp inräknat kostnader om 0,9 mkr., som televerket har att bära för ljudradiorörelsen, men som icke direkt kommer fram i radio- och driftavdelningarnas medels- och materielredovisningar. För egen del är jag icke beredd att förorda en sådan utvidgning av specialbudgeten som telestyrelsen föreslagit. Jag avstyrker följaktligen förslaget härom och beräknar televerkets medelsbehov till 18,1 mkr.

De totala utgifterna skulle enligt de av mig gjorda beräkningarna komma att uppgå till (10,5 + 12,4 + 40,9 + 18,1) 81,9 mkr., vilken summa är ca 4 mkr. högre än motsvarande utgifter för innevarande budgetår. Inkomsterna beräknar jag vid bibehållande av bilradiolicensen till 81,4 mkr. Ljudradiorörelsen skulle sålunda för nästa budgetår komma att uppvisa ett underskott av 0,5 mkr. Detta underskott torde få bestridas av hos televerket balanserade överskottsmedel. Det ackumulerade överskottet nedgår härvid till 22,5 mkr. vid utgången av budgetåret 1960/61.

För televisionsrörelsens finansiering gäller fr. o. m. innevarande budgetår samma principer som för ljudradiorörelsen.

Förra året framlades en femårsplan för fortsatt utbyggnad av distributionsnätet. Planen förutsattes få läggas till grund för televerkets verksamhet. Sedan telestyrelsen i samråd med Sveriges Radio nu framlagt en ny plan för ljudradionätets utbyggnad, har det blivit nödvändigt att även revidera planen för utbyggnaden av televisionsnätet, eftersom denna nära sammanhängen med ljudradionätets framtida gestaltning. Den reviderade planen sträcker sig t. o. m. budgetåret 1964/65 och innebär i förhållande till den tidigare huvudsakligen smärre ändringar i tidsschemat för färdigställandet av vissa stationer. Den reviderade planen bygger liksom den tidigare på ett investeringsbehov av 13,2 mkr. per budgetår för den tid, planen omfattar.

En närmare presentation av de planerade utbyggnaderna enligt den föreslagna femårsplanen har lämnats i det föregående. Jag torde i detta sammanhang få hänvisa härtill.

Jag förordar, att planen lägges till grund för distributionsnätets utbyggnad och tillstyrker i enlighet härmed det för nästa budgetår äskade investeringsbeloppet om 13,2 mkr. Beloppet torde bära anvisas utanför televerkets investeringsram. Av beloppet hänföres 11 mkr. till uppförande av televisionstationer och 2,2 mkr. till programförbindelser. Stationer i slutgiltigt utförande beräknas härigenom kunna färdigställas i Boden, Gällivare, Göteborg, Karlstad, Norrköping, Nässjö, Storuman, Sundsvall, Sveg och Växjö, samt stationer i provisoriskt utförande i Kiruna och Luleå. Vidare avses ett antal mindre slavstationer kunna anordnas på platser, som icke är upptagna i stockholmsplanen. Det för programförbindelser förordade beloppet är avsett att användas i huvudsak till erforderliga interimistiska anordningar på sträckorna Vännäs—Boden—Gällivare, Lycksele—Storuman och Mora—Sveg. Av de i stockholmsplanen upptagna 50 televisionstationerna skulle

därmed vid utgången av budgetåret 1960/61 46 stationer vara i drift, varav 27 med full räckvidd.

För ett planenligt fullföljande av distributionsnätets utbyggnad förordar jag vidare, att telestyrelsen i likhet med vad som tidigare skett för budgetåren 1960/61—1963/64 erhåller ett beställningsbemyndigande för en investeringsomslutning av 13,2 mkr. för budgetåret 1964/65.

För de fortsatta förberedelsearbetena avseende televisionshuset i Stockholm har jag räknat med en medelsförbrukning under nästa budgetår av 2,5 mkr. Däremot beräknar jag i detta sammanhang ej något belopp för projektering av ett televisionshus i Göteborg. Jag återkommer till dessa frågor i det följande vid anmälan av byggnadsstyrelsens äskanden under statens allmänna fastighetsfond.

Sveriges Radio har upptagit driftkostnaderna för nästa budgetår till 38,5 mkr., varav 22,4 mkr. för programkostnader för ordinarie programverksamhet, 0,5 mkr. för försöksverksamhet med skoltelevision, 7 mkr. för inredningar och avskrivningar av inventarier, 2,8 mkr. i täckningsbidrag till ljudradion och 5,8 mkr. för återbetalning till ljudradion av tidigare ej täckta kostnader för den gemensamma organisationen.

Den hittillsvarande takten i programproduktionen har varit mycket expansiv. Sålunda har för varje år den faktiska programproduktionen icke oväsentligt överstigit den, som legat till grund för budgetprövningen. För innevarande budgetår förutsågs vid fjolårets budgetprövning en sändningstid av totalt 855 timmar vid en programproduktion av ca 14 timmars bärande program och 2 1/2 timmars utfyllnadsprogram per vecka. Sveriges Radio räknar nu med en total programproduktion för innevarande budgetår av 930 timmar eller totalt 18 timmar per vecka. Till grund för budgeten för 1960/61 har Sveriges Radio lagt en programtid av 1 140 timmar eller 22 timmar i veckan, varav 16 timmar betecknats som fast schema och 6 timmar som rörlig tid. För budgetåren 1961/62—1964/65 förutses en total sändningstid om respektive 25, 28, 31 och 35 timmar per vecka.

Produktionen av televisionsprogram är synnerligen utrymmeskrävande och ställer dessutom krav på lokaler av mycket speciell karaktär. Möjligheterna att utsträcka sändningstiden blir härigenom i icke oväsentlig grad beroende av lokalresurserna. Det föregående år beslutade televisionshuset i Stockholm beräknas icke kunna färdigställas förrän tidigast under budgetåret 1964/65 och då endast i begränsad omfattning.

Jag finner det vara angeläget, att den av Sveriges Radio förordade expansiva takten i programproduktionen något dämpas, så att i avvaktan på televisionshusets färdigställande icke större belopp bindes i provisorier än vad som kan bedömas vara oundgängligen nödvändigt. En sådan begränsning finner jag också ligga helt i linje med tidigare uttalanden i samband med statsmaktens prövning av televisionens anslagsfrågor. Jag förordar därför, att till grund för medelsberäkningen för budgetåret 1960/61 lägges en programtid av 20 timmar per vecka. För det därpå följande budgetåret bör räknas med en tid av 22 timmar per vecka.

Vid den av Sveriges Radio avsedda programproduktionen har varje timme, oavsett dess karaktär av fast schema eller rörlig tid, beräknats kosta i genomsnitt 19 600 kr. Vid samma timkostnad kan de totala kostnaderna för den av mig förordade programproduktionen av 20 timmar per vecka eller 1 040 timmar för hela budgetåret beräknas till 20,4 mkr. Jag har härvid utgått från att det av Sveriges Radio angivna beloppet per timme skall möjliggöra en icke oväsentlig kvalitetshöjning av programmen. De av Sveriges Radio för nästa budgetår föreslagna försökssändningarna med skoltelevision finner jag vara angelägna och tillstyrker det härför begärda beloppet av

0,5 mkr. Även i övrigt biträder jag bolagets medelsäskande. I enlighet härmed upptager jag Sveriges Radios programkostnader för nästa budgetår till (20,4 + 0,5 + 7,0 + 2,8 + 5,8) 36,5 mkr., vilket belopp med 9,2 mkr. överstiger de medel, som för innevarande år står till bolagets förfogande.

För televerkets driftkostnader upptager jag i enlighet med förslaget 15,0 mkr.

De av departementschefen beräknade utgifterna för televisionsverksamheten för nästa budgetår uppgår sålunda till (13,2 + 2,5 + 36,5 + 15,0) 67,2 mkr., vilket innebär en ökning med 18,3 mkr. i jämförelse med en motsvarande utgiftsberäkning för innevarande budgetår. Inkomsterna av televisionsradiolicenser uppskattar departementschefen i likhet med telestyrelsen till i runt tal 80 mkr. Rörelsen skulle därmed uppvisa ett överskott av 12,8 mkr. Dessa överskottsmedel bör i första hand användas till återbetalning av bidrag från sjätte huvudtiteln till televisionsverksamhetens driftkostnader. Det återstående skuldbeloppet härför kan vid ingången av budgetåret 1960/61 beräknas uppgå till ca 3 mkr. Ett häremot svarande belopp synes höra bokföras på driftbudgetens inkomstsida under titeln Övriga diverse inkomster. Överskottsmedlen i övrigt bör i den mån de förslår därtill användas för avskrivning av hittills oavskrivna investeringar å televerkets fond, för erläggande av ränta å disponerade investeringsmedel och för återbetalning till ljudradion av tidigare lämnade bidrag av ljudradions licensmedel. Det ackumulerade underskottet vid utgången av budgetåret 1960/61 kan beräknas uppgå till 4,4 mkr.

Anslagsbeloppen under televerkets fond har beräknats med utgångspunkt från att dessa jämte de vid ingången av nästa budgetår förefintliga reservationerna skall jämnt täcka medelsförbrukningen. De förordade anslagsbeloppen under fonden uppgår till sammanlagt 305,5 mkr. För att ge telestyrelsen ökad frihet vid val mellan olika investeringsobjekt har departementschefen därvid räknat med en förstärkning av dispositionsanslaget med 10 mkr.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Mattsson* och *Torsten Andersson* (I: 94) och den andra inom andra kammaren av herrar *Nilsson* i *Tvärålund* och *Eriksson* i *Bäckmora* (II: 136), *dels* två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Stefanson m. fl.* (I: 165) och den andra inom andra kammaren av herr *Löfgren m. fl.* (II: 241), i vilka samtliga fyra motioner gjorts framställning i syfte att radiolicenskungörelsen skall ändras så, att en radiolicens skall gälla för varje grupp av tio återgivningsanordningar, mottagningsapparaten inräknad, som utnyttjas inom av tillståndshavaren disponerade lokaler, vilka ej är avsedda för bostadsändamål;

dels en inom första kammaren av herrar *Eric Carlsson* och *Jonasson* väckt motion (I: 63), vari hemställts att riksdagen måtte besluta, att sär-

skild bilradiolicens ej skall erfordras efter den 1 juli 1960 samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningsändring;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Söderquist m. fl.* (I: 62) och den andra inom andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* (II: 68), vari hemställts, att det av Sveriges Radio för budgetåret 1960/61 begärda anslaget på 38 mkr. för televisionens driftkostnader måtte utgå oavkortat för att medge den utvidgning av sändningstiden med fyra timmar per vecka och den kvalitetsförbättring av programmen, som framställningen från Sveriges Radio skulle medföra;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Hedqvist* väckt motion (II: 229), vari yrkats att riksdagen måtte besluta bifalla telestyrelsens framställning om ett anslag för nästa budgetår av 500 000 kronor för tillbyggnad av kontorsbyggnad i Nynäshamn, alternativt, att ifrågavarande arbete må utföras som statligt reservarbete.

Beträffande de skäl som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna I: 94, II: 241, I: 63, II: 68 och II: 229.

Utskottet. De ramreglerade investeringarna under televerkets fond har av departementschefen upptagits med 262,0 mkr. mot av telestyrelsen föreslagna 289,1 mkr. I förhållande till den för innevarande år fastställda ramen innebär detta en minskning av investeringarna med ca 11 mkr. Inom ramen föreslås en ökning av investeringarna under anslagen till Inköp och byggande av fastigheter och Radioanläggningar för kommersiell trafik med resp. 3,1 och 0,4 mkr., medan under anslaget till Telefon- och telegrafanläggningar en minskning med ca 13 mkr. föreslås. Genom den sålunda förordade medelsfördelningen möjliggöres en sådan ökning av byggnadsverksamheten för telefonstationer att arbetena på samtliga de av styrelsen föreslagna tretton nya stationerna kan påbörjas. En planerad kontorsbyggnad i Nynäshamn jämte vissa förrådsbyggnader måste dock senareläggas. Nedskärningen i fråga om anslaget till Telefon- och telegrafanläggningar hänför sig enligt departementschefen huvudsakligen till utrustning av telefonstationer och kompenseras i viss mån av att inflytande anläggningsbidrag om ca 10 mkr. för fortlöpande huvudabonnemang tillföres vederbörande investeringsanslag.

Vid sidan om ramregleringen upptages ett anslag om 3,5 mkr. till radioanläggningar för luftfarten och 8 mkr. för fortsatta arbeten med den tekniska anläggningen i Farsta.

Utskottet, som under punkten 1 i det föregående förklarat sig godtaga Kungl. Maj:ts förslag till investeringsplan för televerket, har jämväl funnit den föreslagna investeringsinriktningen och anslagsfördelningen riktig och välmotiverad. Härav följer att utskottet icke kan biträda det i motionen II: 229 framförda yrkandet om bifall till telestyrelsens framställning om anslagsmedel för planerad tillbyggnad av kontorsbyggnad i Nynäshamn. Ut-

skottet vill för övrigt erinra om att redan Kungl. Maj:ts förslag innebär en höjning för nästa budgetår med 3,1 mkr. av det anslag till Inköp och byggnad av fastigheter, varifrån nämnda kostnader skulle bestridas. Ej heller finner utskottet lämpligt att riksdagen, på sätt motionären föreslagit, fattar beslut om företagens utförande med anlåtande av medel för arbetslöshetens bekämpande. Utskottet avstyrker således bifall till motionen i fråga.

Den av utskottet vid dess behandling under förra årets riksdag av de med *ljudradiorörelsen* förenade anslagsfrågorna förutsatta omprövningen av den då framlagda femårsplanen för distributionsnätets utbyggnad har nu kommit till stånd. I den reviderade planen, som omfattar budgetåren 1960/61—1964/65, föreslås en ytterligare begränsning av trådradioutbyggnaden, varigenom tidigareläggande av ett antal F.M.-stationer möjliggöres. Då en utveckling i angiven riktning torde innebära en bättre användning av tillgängliga investeringsresurser anser utskottet planen kunna läggas till grund för den fortsatta utbyggnaden. I enlighet härmed upptages för nästa budgetår investeringarna med ett belopp av 10,5 mkr., vilket möjliggör uppförande av permanenta F.M.-stationer i Boden, Göteborg, Karlstad, Norrköping, Nässjö, Storuman, Sundsvall, Sveg och Växjö samt provisoriska stationer i Kiruna och Lycksele. För investeringar i radiohuset beräknas en medelsförbrukning av 12,4 mkr. samt för Sveriges Radios och televerkets driftkostnader 40,9 respektive 18,1 mkr. Underskottet eller skillnaden mellan sålunda beräknade totala utgifter, (10,5 + 12,4 + 40,9 + 18,1) 81,9 mkr., och beräknade inkomster av licensmedel, 81,4 mkr., förutsättes bestridas av hos televerket balanserade överskottsmedel, vilka härigenom per den 30 juni 1961 beräknas nedgå till 22,5 mkr.

Vid beräkningen av licensinkomsterna har departementschefen förutsatt ett bibehållande av bilradiolicenserna, vilka av telestyrelsen föreslagits slopas med utgången av juni 1960. Då inkomsterna från dessa licenser f. n. beräknas uppgå till 8 mkr. per år skulle deras bortfallande leda till ett ackumulerat underskott för ljudradions del under budgetåret 1962/63 av drygt 7 mkr., vilket sedan skulle stiga till 70 à 80 mkr. år 1970. En generell höjning av den allmänna licensavgiften skulle därför enligt telestyrelsens förslag behöva vidtagas under budgetåret 1961/62. Departementschefen, som anser en sådan böra undvikas, framhåller i anslutning härtill att den pågående utvecklingen av ljudradions ekonomi — med mycket långsamt stigande inkomster och starkt ökande utgifter — är ägnad inge oro för framtiden. Kungl. Maj:ts bemyndigande har därför begärts om tillkallande av sakkunniga för utredning om ljudradions framtidsproblem.

I anledning av Kungl. Maj:ts förslag har i motionen I: 63 yrkats, att riksdagen måtte besluta att särskild bilradiolicens ej skall erfordras efter den 1 juli 1960. Vidare har i de båda likalydande motionerna I: 94 och II: 136 hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av nu gällande bestämmelser, att en radiolicens skall gälla för varje grupp av 10 återgivnings-

anordningar (mottagningsapparaten inräknad), som utnyttjas inom av tillståndshavaren disponerade lokaler, vilka ej är avsedda för bostadsändamål. I de likalydande motionerna I: 165 och II: 241 har yrkanden av i sak samma innebörd framställts.

Vad först beträffar motionen om bilradiolicensens avskaffande vill utskottet, under erinran om de konsekvenser en sådan åtgärd skulle få för ljudradiorörelsens inkomstsida, framhålla att dessa ej heller enligt utskottets uppfattning är önskvärda i nuvarande läge. Utskottet delar även departementschefens uppfattning om att en höjning av den allmänna licensavgiften ej f. n. bör aktualiseras. I beaktande härav och då den numera tillsatta utredningen om ljudradians framtid i sina direktiv också har att överväga såväl frågan om bilradiolicenserna som de spörsmål i övrigt rörande licensbestämmelsernas utformning som utredningen kan finna skäl upptaga till prövning har utskottet funnit sig ej kunna tillstyrka bifall till motionärernas yrkanden. Samma ståndpunkt har utskottet funnit sig böra intaga gentemot de yrkanden som framförts i motionerna I: 94 och II: 136 samt I: 165 och II: 241. Utskottet anser sig sålunda, med hänsyn till vad ovan anförts beträffande ljudradioutredningens direktiv, kunna utgå från att den av motionärerna aktualiserade frågan blir föremål för utredningens prövning. Bifall till nämnda motioner avstyrkes därför.

Även den för *televisionsverksamhetens* del vid förra årets riksdag framlagda femårsplanen för den fortsatta utbyggnaden har blivit föremål för viss omarbetning, innebärande smärre ändringar i tidsschemat för färdigställandet av vissa stationer.

I enlighet med planen förordas för televerkets investeringsutgifter ett oförändrat belopp om 13,2 mkr. samt för driftutgifterna 15,0 mkr. Stationer i slutgiltigt utförande beräknas därigenom kunna färdigställas i Boden, Gällivare, Göteborg, Karlstad, Norrköping, Nässjö, Storuman, Sundsvall, Sveg och Växjö samt provisoriska stationer i Kiruna och Luleå. Härtill kommer ett antal mindre s. k. slavstationer samt interimistiska anordningar för programförbindelser på vissa sträckor. Vid utgången av 1960/61 skulle därmed av de i den s. k. stockholmsplanen upptagna 50 televisionsstationerna 46 vara i drift, varav 27 med full räckvidd.

För fortsatta förberedelsearbeten avseende televisionshuset i Stockholm beräknas vidare en medelförbrukning om 2,5 mkr.

Driftkostnaderna för nästa budgetår har av Sveriges Radio föreslagits upptagas med 38,5 mkr., vilket belopp skulle medge en programtid av 1 140 timmar eller 22 timmar i veckan, varav 16 timmar i s. k. fast schema och 6 timmar i rörlig tid.

Departementschefen anser emellertid driftkostnaderna böra begränsas till 36,5 mkr. — att avse en programtid om 20 timmar för vecka. Följande budgetår skulle sändningstiden öka till 22 timmar mot av Sveriges Radio föreslagna 25 timmar.

I anledning av Kungl. Maj:ts förslag har i de likalydande motionerna I:

62 och II: 68, under hänvisning till det överskott som för televisionens del beräknas uppkomma under nästa budgetår, hemställts att anslaget till driftkostnaderna måtte utgå med oavkortat 38,5 mkr. för att medge den utvidgning av sändningstiden med 4 timmar per vecka samt den kvalitetsförbättring av programmen som framställningen från Sveriges Radio ansetts skola medföra.

Vad motionärerna därvid anfört till stöd för sina yrkanden finner utskottet i och för sig värt beaktande. Såsom departementschefen framhållit ställer emellertid produktionen av televisionsprogram krav på lokaler av mycket speciell art, varför det är angeläget att i avvaktan på televisionshusets färdigställande icke större belopp bindes i provisorier än vad som kan bedömas vara oundgängligen nödvändigt. Med utgångspunkt från kostnadssiffrorna för den nuvarande programproduktionen per timme anses vidare med den föreslagna medelstillelningen en icke oväsentlig kvalitetshöjning av programmen vara möjlig, vilket även enligt utskottets uppfattning framstår som eftersträvansvärt. I anledning av vad motionärerna anfört beträffande driftöverskottet må erinras om att detta, vilket av departementschefen beräknats uppgå till ca 12,8 mkr., enligt de för televisionsverksamhetens finansiering fastställda grunderna skall användas för avskrivning av hittills oavskrivna investeringar å televerkets fond, för erläggande av viss ränta och för återbetalning till ljudradion av tidigare lämnade bidrag av ljudradions licensmedel. Bl. a. i anledning härav beräknas vid budgetårets utgång ett ackumulerat underskott för televisionens del om drygt 4 mkr. föreligga.

Med beaktande av sålunda anförda omständigheter har utskottet funnit sig böra godtaga departementschefens förslag och avstyrker i enlighet härmed bifall till motionerna i fråga.

Vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Till frågan om anvisande av ytterligare medel till radio- och televisionshuset i Stockholm återkommer utskottet under punkterna 8 och 9 i det följande.

Utskottet får slutligen hemställa,

I. att riksdagen må för budgetåret 1960/61 under televerkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m. m.	8 000 000	kr.
2. Telefon- och telegrafanläggningar ...	237 300 000	»
3. Ljudradioanläggningar	10 500 000	»
4. Televisionsradioanläggningar	13 200 000	»
5. Radioanläggningar för kommersiell trafik	700 000	»
6. Radioanläggningar för luftfarten	3 500 000	»
7. Försvarsberedskap vid televerket	6 340 000	»
8. Televerkets dispositionsanslag	10 000 000	» ;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 229, för budgetåret 1960/61 under televerkets fond till *Inköp och byggande av fastigheter* anvisa ett investeringsanslag av 16 000 000 kr.;

III. att motionen I: 63 ej må av riksdagen bifallas;

IV. att motionerna I: 94 och II: 136 samt motionerna I: 165 och II: 241 ej må av riksdagen bifallas;

V. att motionerna I: 62 och II: 68 ej må av riksdagen bifallas.

Statens järnvägar

4:o) *Statens järnvägars anslagsbehov.* Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 65—87) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1960/61 under statens järnvägars fond anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 326 300 000 kr.

I skrivelse den 8 september 1959 har *järnvägsstyrelsen* framlagt sina anslagsäskanden för nästa budgetår.

För en närmare redogörelse för anslagsskrivelsens innehåll torde få hänvisas till propositionen (s. 65—84).

Yttrande av *arbetsmarknadsstyrelsen* har i propositionen redovisats under postverkets fond (s. 19 och 20).

Departementschefen erinrar inledningsvis om den investeringsram om 321 mkr. för statens järnvägars fond under nästa budgetår, som förordats vid anmälan av investeringsplanen för kommunikationsverken. Investeringsarnas beräknade fördelning på olika anslag vid denna utgiftsram framgår av en i propositionen (s. 85) intagen tablå.

Förslaget innebär att ökningarna om 0,5, 2,4 resp. 2,3 mkr. lagts på anslagen till Bana och byggnader, Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer samt Biltrafik. Medelsförbrukningen å dessa anslag beräknas för nästa budgetår till 105,5, 3,0 resp. 11,0 mkr. Vid bedömningen av medelsbehovet har departementschefen utgått ifrån att investeringsomslutningen på anslaget till Bana och byggnader måste hållas på en i stort sett oförändrad relativt hög nivå. Från detta anslag bestrides nämligen kostnaderna för en rad arbeten och anskaffningar av största vikt för den fortsatta rationaliseringen. Den förordade medelsförbrukningen möjliggör, att den angelägna ombyggnaden av Borlänge bangård kan påbörjas. Vidare har i förslaget räknats med att en utbyggnad av semesterhemsanläggningen i Björkliden får genomföras.

Av den förordade ökningen på anslaget till Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer avser 0,4 mkr. det tidigare anmälda projektet rörande anläggning av treskenspår mellan Kimstad och Skärblacka/Ljusfors och 2 mkr. ombyggnad till normalspår av bandelen Forshem—Gårdsjö. Sistnämnda ombyggnadsarbete har påbörjats och bedrivs nu som beredskapsföretag. Av totalkostnaden härför beräknas 8 mkr. falla på statens järnvägar och likaledes 8 mkr. på arbetsmarknadsstyrelsen. För att det fortsatta arbetet skall kunna bedrivas planmässigt och utan avbrott, förordar departementschefen, att arbetet i vad avser statens järnvägars andel uppföres på ordinarie investeringsstat fr. o. m. budgetåret 1960/61. — Den förordade ökningen av anslaget till Biltrafik betingas främst av att den tidigare anmälda nybyggnaden för garage m. m. i Solna torde kunna påbörjas och därmed delvis komma att kostnadsmässigt belasta nästa budgetårs ram samt på att viss ersättningsanskaffning av bussar inte längre kan uppskjutas.

För anslagen till Elektriska anläggningar och Rullande materiel och sjöfartsmateriel innebär förslaget minskningar om 3 resp. 12 mkr. till 49 resp. 137 mkr. Beträffande anslaget till Elektriska anläggningar torde senareläggningar av vissa arbeten och anskaffningar kunna genomföras utan nämnda störningar i den pågående planenliga upprustningen på detta område. — Förslaget rörande anslaget till Rullande materiel och sjöfartsmateriel innebär, att ny båtmateriel icke nu beställes. Härutöver nödvändiggör nedskärningen senareläggningar i mindre omfattning av vissa beställningar för rullande materiel. Den förordade medelsförbrukningen är dock av sådan storleksordning, att upprustningen av den rullande materielen kan fortgå i stort sett i planerad omfattning.

I fortsättningen anför departementschefen följande.

Beträffande gruppen övriga anslag förordas i förhållande till innevarande budgetår en ökning av medelsförbrukningen på försvarsberedskapsanslaget med 0,6 mkr. och minskningar på inventarieanslaget och dispositionsanslaget med resp. 1,1 och 3,7 mkr. Totalt förordas sålunda en minskning med 4,2 mkr. på denna anslagsgrupp.

De anslag, som blir erforderliga under budgetåret 1960/61, har — under hänsynstagande dels till de förutsatta behållningarna vid ingången av budgetåret och dels till de förutsatta förstärkningarna av vissa anslag — beräknats på grundval av de i föregående sammanställning upptagna medelsförbrukningsuppgifterna och uppgår sammanlagt till 326,3 mkr. För att ge järnvägsstyrelsen frihet vid val mellan olika investeringsobjekt har därvid räknats med en förstärkning av dispositionsanslaget med 9 mkr.

I enlighet med vad järnvägsstyrelsen föreslagit förordar jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet, att den årliga investeringen å bandelen Forshem—Gårdsjö avskrivs genom att ett motsvarande anslag anvisas på driftbudgeten. Förfaringssättet skulle därmed bli analogt med det, som använts vid avskrivning av investeringarna för blekingenätets ombyggnad. Chefen för finansdepartementet tillstyrker i annat sammanhang, att ett avskrivningsanslag om 2 000 000 kr. anvisas på driftbudgeten för nästa budgetår.

De föreslagna investeringarna för försvarsberedskap, för vilka upptagits anslag om 2 300 000 kr., bör som vanligt avskrivas. Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag tillstyrkt härför erforderligt anslag på driftbudgeten.

Järnvägsstyrelsens förslag om vissa ändrade regler för dispositionsanslagets användning finner jag mig f. n. icke kunna tillstyrka.

Utskottet. Järnvägsstyrelsen, som inte ifrågasatt någon ändring av den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen om 335,0 mkr. har för nästa budgetår räknat med en ram om 343,0 mkr. Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår har emellertid departementschefen ansett ramen böra fastställas till 321 mkr., d. v. s. en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 14 mkr. Inom ramen föreslås ökningarna om 0,5, 2,4 resp. 2,3 mkr. på anslagen till Bana och byggnader, Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer samt Biltrafik, medan anslagen till Elektriska anläggningar samt Rullande materiel och sjöfartsmateriel föreslås minska med 3 resp. 12 mkr. Genom den fördelning av medelsförbrukningen på de olika anslagen som härigenom åstadkommes avses utrymme skapas för fortsatt bedrivande av rationaliseringsverksamheten inom företaget, vilken framstår som särskilt angelägen. Då någon ny båtmateriel icke beställes kan också upprustningen av den rullande materielen fortgå i ungefärligen planerad omfattning. Medelsanvisningen under anslaget till Bana och byggnader möjliggör bl. a. påbörjande av ombyggnaden av Borlänge bangård samt utbyggnad av semesterhemsanläggningen i Björkliden. Anslagsökningen under Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer avser bl. a. anläggandet av treskenspår mellan Kimstad och Skärblacka/Ljusfors samt fortsatt ombyggnad av normalspår av bandelen Forshem—Gårdsjö, för vilket sistnämnda företag hälften av de till 16 mkr. uppgående totalkostnaderna beräknas bestridas med medel för beredskapsarbeten. Ökningen under anslaget till Biltrafik slutligen medför bl. a. att en tidigare anmäld nybyggnad av garageanläggning i Solna kan påbörjas.

För finansiering av den av departementschefen förordade investeringsverksamheten har anslag äskats om tillhoppa 326,3 mkr. I syfte att bereda järnvägsstyrelsen viss frihet vid valet mellan olika investeringsobjekt har därvid dispositionsanslaget beräknats erhålla en förstärkning med 9 mkr.

Under punkten 1 i det föregående har utskottet på anförda skäl förklarat sig kunna godtaga Kungl. Maj:ts förslag till investeringsram för statens järnvägar. Utskottet, som jämväl biträder den förordade fördelningen på olika utgiftsändamål, har ej heller funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i övrigt anför och förordat.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1960/61 under statens järnvägars fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Bana och byggnader	102 300 000 kr.
2. Nybyggnad och ombyggnad av järnvägs- linjer	2 000 000 >
3. Elektriska anläggningar	51 700 000 >
4. Rullande materiel och sjöfartsmateriel ..	138 200 000 >
5. Biltrafik	12 500 000 >
6. Försvarsberedskap vid statens järnvägar	2 300 000 >
7. Inventarier m. m.	8 300 000 >
8. Statens järnvägars dispositionsanslag ..	9 000 000 >

Statens vattenfallsverk

5:o) **Statens vattenfallsverks anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, s. 88—120) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1960/61 under statens vattenfallsverks fond anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 466 601 000 kr.

I skrivelse den 31 augusti 1959 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om anslag till kraftstationer och regleringar för budgetåret 1960/61. Styrelsen har därjämte för nästa budgetår i särskilda skrivelser den 15 september och den 31 augusti 1959 hemställt om anslag till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk resp. om anslag av finansiell och speciell natur.

Vattenfallsstyrelsen lämnar till en början vissa allmänna uppgifter beträffande kraftförsörjningen (s. 88—90) och redovisar därefter följande prognoser för tiden fram t. o. m. år 1965.

Ökningen av elförbrukningen i landet under kalenderåret 1958 uppgick till 1 150 MkWh. Enligt den inom centrala driftledningen (CDL) år 1957 utarbetade och år 1958 reviderade prognosen förutsågs en ökning om 2 000 MkWh per år t. o. m. år 1961 och därefter om 2 400 MkWh per år t. o. m. år 1965. Avvikelsen från prognosen under år 1958 var betydande och ungefär lika stor som under år 1957, då ökningen uppgick till 1 160 MkWh. I detta läge har CDL ansett det motverat med en ny prognosundersökning för att konstatera, huruvida näringslivets representanter mot bakgrunden av det aktuella konjunkturläget ändrat sin uppfattning om utvecklingen på längre sikt. Resultatet av undersökningen innebär för industriens del, att elkonsumtionen år 1965 väntas bli 800 MkWh lägre än vad som förutsågs i 1958 års prognos. Den väsentliga ändringen kommer på metall- och verkstadsindustri samt gruppen övrig industri. Inom övriga industrigrupper förutses praktiskt taget samma elkonsumtion år 1965 som vid tidigare undersökning. Med 1958 som basår beräknas ökningen inom industrien till i medeltal 4,8 % t. o. m. år 1965. Inom gruppen samfärdsel har statens järnvägar, som är

den helt dominerande konsumenten, redovisat en prognos för utvecklingen, i vilken förutsattes en fortsatt nedgång för persontrafiken och en fortsatt måttlig ökning av godstrafiken. Ur elsynpunkt innebär detta en sänkning av tidigare prognosvärde, som innebär en årlig ökning inom gruppen av 2,6 %, till 1,8 % per år t. o. m. år 1965.

Beträffande detaljförbrukningen, där ökningstakten under 1950-talet legat vid ca 10 % i medeltal per år, har skäl icke ansetts föreligga för ändring av den tidigare bedömningen utan den 10-procentiga ökningstakten väntas fortsätta t. o. m. år 1965. Totalt innebär den nya prognosen en beräknad elförbrukning år 1965 av 44 000 MkWh, vilket räknat från år 1958 innebär en rätlinjig årlig ökning med 2 200 MkWh eller en exponentiell årlig ökning med 6,4 %.

För att bedömningsunderlaget beträffande vattenfallsstyrelsens behov av nya krafttillskott skall bli det bästa möjliga har elbehovet t. o. m. år 1965 inom styrelsens distributionsområden även i år varit föremål för undersökning. Enligt denna undersökning beräknas elkonsumentens ökning per år t. o. m. år 1965 till 7,9 % inom gruvindustrien, 5,5 % inom metall- och verkstadsindustrien, 5,4 % inom massa- och pappersindustrien, 4,0 % inom jord- och stenindustrien, 3,1 % inom den kemiska industrien samt 5,7 % inom gruppen övrig industri. Totalt väntas ökningen av elkonsumentens hos vattenfallsstyrelsens direkta industriabonnenter uppgå till 5,2 % i medeltal per år, vilket är något mer än som gäller för hela landets industri. Bedömningen av elbehovet för verkets samfärdselabonnenter har helt baserats på statens järnvägars förenämnda under våren 1959 framlagda prognos för tiden t. o. m. år 1965, vilken prognos innebär en ökning med 1,8 % per år. Leveranserna till gruppen kraftföretag, vilka utgöres av regionala kraftföretag och lokala distributionsföretag, har beräknats öka med 7,4 % per år. Vattenfallsstyrelsens direkta detaljdistribution har förutsatts öka med 12 % per år t. o. m. år 1965. Totalt sett beräknas behovet av prima kraft inom vattenfallsstyrelsens distributionsområde öka från år 1958 t. o. m. 1965 med 950 MkWh per år, vilket motsvarar en procentuell årlig ökning av 6,2 %. Detta innebär en viss sänkning av tidigare prognosvärden.

Efter en översiktlig redogörelse för pågående och beslutade kraftstationsutbyggnader (s. 90) redovisar vattenfallsstyrelsen sina synpunkter på utbyggnadsprogrammet.

Enligt styrelsens mening bör den redovisade prognosen läggas till grund för planeringen, vilket innebär en sänkning av årsbelastningsvärdena vid torrårsförhållanden under 1960-talets första hälft med ca 500 MkWh relativt vad som förutsattes förra året. Detta medför, att utöver redan beslutade anläggningar några ytterligare krafttillskott före periodens slut ter sig i stort sett obehövligen för att tillgodose efterfrågan på kraft även vid exceptionella torrårsförhållanden. Föreliggande siffror rörande vattenkraftens utbyggnadsgrad visar till och med, att det värde 110 %, som styrelsen vid

flera tillfällen framhållit som det ur driftekniska synpunkter bästa, skulle något överskridas. I detta läge skulle en viss omläggning från vattenkraftutbyggnad till värmekraftutbyggnad kunna ifrågasättas. Överskridandet är emellertid så litet och så osäkert, att det icke bör omedelbart påverka utbyggnadsprogrammet. Med hänsyn härtill och emedan en omläggning av arbetsplanerna nästan icke alls skulle påverka arbeten och medelsförbrukning under innevarande budgetår och endast obetydligt ändra medelsbehovet under budgetåret 1960/61, anser styrelsen, att vattenkraftutbyggnaderna tills vidare bör fullföljas enligt föreliggande planer. Avgörandet om ändring av vatten- och värmekraftutbyggnadernas omfattning bör uppskjutas till nästa år då man har kännedom om ytterligare ett års utveckling i fråga om kraftbehov, bränslepriser m. m. Vidare torde då bl. a. driften av styrelsens nya moderna värmekraftanläggningar ha givit underlag för jämförelse mellan olika typer och beträffande möjligheten för ytterligare tekniska utvecklingssteg för sådana anläggningar.

Det program för vattenkraftutbyggnaderna, som resulterar i förenämnda beräknade värden på utbyggnadsgraden, innefattar emellertid en ny kompletterande åtgärd, vilken bör komma till utförande så snart, att beslut av 1960 års riksdag erfordras, nämligen insättning av ett tredje aggregat i Nämforsens kraftstation. Detta ger ett genomsnittligt energitillskott av 100 MkWh per år och till låg kostnad på grund av förbättrade korttidsregleringsmöjligheter för andra stationer i samma älv. Arbetet bör bedrivas med sikte på idrifttagning hösten 1962 eller hösten 1963.

De sedvanliga belastningsprognoserna avser år med normal vattentillgång. När bedömningen av behövliga utbyggnader numera till stor del bygger på torrårsförhållanden, måste för styrelsens del beaktas, att därvid abonnenter med egna vattenkraftanläggningar köper betydligt mera energi än normalt. Hänsyn härtill har tagits även tidigare genom att möjliga inköp från andra kraftföretag upptagits med säkerhetsmarginal eller — såsom förra året — ett vattenfattigt år bestämt utgångspunkten för utvecklingslinjen enligt prognosen. I efterföljande torrårsbalans har i stället uttryckliga av angivna anledning betingade belastningstillskott medtagits.

På grundval av föreliggande belastningsprognoser och utbyggnadsprogram beräknas torrårsbalansen för budgetåren 1960/61—1964/65 enligt följande sammanställning. Det bör observeras, att balanserna t. o. m. budgetåret 1964/65 beror så gott som helt på redan beslutade åtgärder.

Torrårsbalans för statens vattenfallsverk

	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65
		Miljoner	kilowattimmar		
<i>Belastning</i>					
prima belastning enligt normalårsprognosen	15 350	16 300	17 250	18 200	19 150
tillkommande prima belastning vid exceptionella torrårsförhållanden	400	450	450	500	500
oundvikliga överskottsleveranser	700	750	1 000	1 100	1 100
Summa belastning	16 450	17 500	18 700	19 800	20 750
<i>Krafttillgång</i>					
från beslutade vattenkraftanläggningar	13 300	14 450	16 350	17 350	18 250
från nu föreslagna vattenkraftutbyggnader	—	—	—	50	50
från egna värmekraftanläggningar	1 600	1 700	1 450	1 400	1 400
möjliga kraftinköp från andra företag inkl. import	800	950	950	1 000	1 000
Summa tillgång	15 700	17 100	18 750	19 800	20 700
Brist (—) resp. överskott (+)	— 750	— 400	+ 50	± 0	— 50
Utbyggnadsgrad för vattenkraften, procent	101	104	111	112	112

Departementschefen uppehåller sig till en början vid det nya prognosmaterialet och torrårsbalansen.

Det nuvarande programmet för de statliga kraftstationsutbyggnaderna grundar sig på en av centrala driftledningen (CDL) år 1957 utarbetad och år 1958 reviderad prognos över förbrukningen av elektrisk kraft. Enligt denna prognos skulle den årliga belastningsökningen för hela landet bli ca 2 000 MkWh t. o. m. år 1961 samt 2 400 MkWh för tiden därefter t. o. m. år 1965. För sistnämnda år skulle den totala belastningen uppgå till 45 600 MkWh. Under åren 1957 och 1958 blev emellertid ökningen av den prima elförbrukningen endast 1 160 resp. 1 150 MkWh. Med anledning av de sålunda konstaterade avvikelserna från prognosen har CDL under år 1959 gjort en ny undersökning för att utröna hur man inom näringslivet mot bakgrunden av det aktuella konjunkturläget bedömer utvecklingen på längre sikt. Enligt den nya prognosen räknar CDL med en elförbrukning år 1965 av 44 000 MkWh, vilket innebär en årlig ökning med 2 200 MkWh, motsvarande en genomsnittlig kumulativ ökning med 6,4 % per år.

Även elbehovet t. o. m. år 1965 inom vattenfallsverkets distributionsområden har omprövats. Såsom resultat härav räknar vattenfallsstyrelsen numera med att ifrågasvarande elförbrukning, som f. n. uppgår till ca 45 % av landets totala konsumtion av elkraft, kommer att öka med i genomsnitt ca 950 MkWh eller med ca 6,2 % per år t. o. m. år 1965, då den totala prima

elkonsumtionen inom styrelsens distributionsområden beräknas till 19 400 MkWh. Den av styrelsen nu beräknade belastningsökningen motsvarar 43 % av ökningen för hela landet enligt CDL:s senaste prognos.

Vattenfallsstyrelsen har tidigare såsom målsättning för sin utbyggnadspolitik angivit — förutom torrårssäkerhet — en utbyggnadsgrad av 110 %, innebärande en marginal mellan vattenkraftproduktion och belastning av 10 % vid normal vattentillgång. En sådan utbyggnadsgrad har ansetts vara den som på längre sikt ger det ur drifekonomisk synpunkt bästa resultatet. Till följd av bl. a. oväntat hög belastningsökning och företagna investeringsbegränsningar har emellertid nämnda målsättning hittills icke kunnat förverkligas. Utbyggnadsgraden för vattenfallsverkets del har under flera år legat under 100 % men bedömes som en följd av dels den dämpade takten i ökningen av elkonsumtionen, dels olika utbyggnadsåtgärder komma att för innevarande budgetår stiga till 105 %. Ett fullföljande av styrelsens program för utbyggnad av vattenkraften beräknas medföra en ytterligare stegring av utbyggnadsgraden under de närmaste åren så att den för budgetåret 1962/63 skulle med ett par procentenheter överstiga 110 %. Enligt styrelsen kommer dock denna höga utbyggnadsgrad att ha endast kort varaktighet.

Vattenfallsstyrelsen har under hand lämnat vissa uppgifter om hur elkraftförsörjningen kan komma att gestalta sig vid exceptionella torrår (då vattenkraftproduktionen antagits uppgå till 80 % av normalårsproduktionen) fram t. o. m. 1964/65 vid den belastningsutveckling, som förutses i 1959 års prognos, och med de utbyggnader, som styrelsen samt kommuner och enskilda planerar att genomföra under denna period. Dessa uppgifter, som således gäller den totala produktionen och belastningen i landet, har sammanställts i efterföljande tabell. I fråga om tillskotten från anläggningar utbyggda av enskilda och kommunala företag är de baserade på uppgifter från Svenska vattenkraftföreningen. Med hänsyn till att arbetena kan påverkas såväl av företagens egna åtgöranden som av yttre omständigheter föreligger ingen säkerhet för att tillskotten kommer vid de förutsatta tidpunkterna.

Torrårsbalans för hela landet åren 1959/60—1964/65

	1959/60 MkWh	1960/61 MkWh	1961/62 MkWh	1962/63 MkWh	1963/64 MkWh	1964/65 MkWh
Prima belastning	31 900	34 100	36 300	38 500	40 700	42 900
Oundvikliga över- skottsleveranser ..	1 400	1 500	1 600	1 900	2 000	2 100
Summa belastning	33 300	35 600	37 900	40 400	42 700	45 000
Möjlig torrårsproduk- tion						
Vattenkraft	26 200	27 450	30 100	33 200	35 150	37 200
Värmekraft inkl. im- port	5 500	6 400	6 900	7 200	7 500	7 800
Summa produktion	31 700	33 850	37 000	40 400	42 650	45 000
Brist	1 600	1 750	900	—	50	—

Av tabellen framgår, att vid exceptionellt torrår produktionsunderskott skulle uppkomma under budgetåren 1959/60—1961/62 medan däremot krafttillgången i stort sett skulle motsvara efterfrågan under budgetåren 1962/63—1964/65.

Liksom för landet i dess helhet föreligger f. n. icke någon betryggande marginal vid torrår inom vattenfallsverkets försäljningsområden. Det av styrelsen nu framlagda utbyggnadsprogrammet tar sikte på att uppnå torrårssäkerhet inom verkets sektor vid första möjliga tidpunkt, vilket beräknas kunna ske fr. o. m. budgetåret 1962/63. Beträffande vattenkraften beräknas produktionen vid medelår överstiga primabelastningen under budgetåren 1959/60—1964/65 med 750, 300, 750, 2 000, 2 350 resp. 2 450 MkWh. Vid ett exceptionellt torrår skulle däremot vattenkraftproduktionen under angivna budgetår understiga primabelastningen med mellan 1 300 MkWh och 2 400 MkWh. Med utnyttjande av tillgängliga resurser i fråga om värmekraft och förefintliga möjligheter till inköp av kraft skulle enligt styrelsens beräkningar vid exceptionellt torrår ett produktionsunderskott inom vattenfallsverkets sektor om 750 resp. 400 MkWh uppkomma under budgetåren 1960/61 och 1961/62. För ett sådant fall finge en häremot svarande konsumtionsbegränsning genomföras, i första hand genom kontraktssenliga avkopplingar eller frivilligt sparande av elektrisk kraft.

Departementschefen understryker, att de siffror rörande kraftbalansen som lämnats, bygger på vissa förenklade, schematiska antaganden och att i verkligheten icke obetydliga avvikelser såväl uppåt som nedåt kan komma att ske för de enskilda åren.

Under innevarande budgetår räknar vattenfallsstyrelsen med en investeringsomslutning i enlighet med den fastställda investeringsramen om 482 mkr. För genomförande av det föreslagna kraftutbyggnadsprogrammet, som utöver tidigare av statsmakterna beslutade kraftstationer innefattar insättning år 1962 eller 1963 av ett tredje aggregat i Nämforsens kraftstation, samt för bestridande av kostnaderna för regleringsföretag, distributionsanläggningar och vissa finansiella utgifter föreslår styrelsen för nästa budgetår en medelsförbrukningsram av 494 mkr.

Såsom sin egen bedömning av utbyggnadsprogrammet anför departementschefen följande.

Enligt min mening synes de av CDL och vattenfallsstyrelsen framlagda nya prognoserna över elkonsumtionen inom landet vara ägnade att läggas till grund för den nu aktuella bedömningen av elproduktionens utbyggnad.

Liksom under tidigare år anser jag programmet för de statliga kraftstationsutbyggnaderna böra i första hand inriktas på att vattenfallsverket snarast skall uppnå en sådan produktionsnivå, att ransoneringsriskerna även vid svåra torrår elimineras. Vid strävandena att förverkliga denna primära målsättning bör därjämte en riktpunkt vara, att en från ekonomiska synpunkter riktig avvägning inom kraftproduktionsapparaten kommer till stånd mellan de skilda kraftslagen — vattenkraft och olika slag av värmekraft. De senaste årens utveckling av bl. a. oljepriserna och kapitalkostnaderna synes mig motivera en omprövning av frågan om vattenkraftens optimala utbyggnadsgrad. Utredningar i denna fråga pågår också inom såväl den statliga

som den privata kraftindustrin. Med hänsyn till frågans stora ekonomiska betydelse är det enligt min mening angeläget att dessa utredningar slutföres snarast möjligt och att därefter en redovisning sker av utredningsarbetet och resultatet därav.

Vad angår vattenfallsstyrelsens utbyggnadsprogram är jag icke beredd att tillstyrka styrelsens förslag om påbörjande av arbeten med ett tredje aggregat i Nämforsens kraftstation. Den ingående granskning av detta förslag, som ägt rum inom kommunikationsdepartementet under budgetarbetet, har nämligen givit vid handen, att de uppgivna kostnaderna för projektet i jämförelse med det beräknade produktionstillskottet är relativt sett så höga att det enligt min mening icke bör komma till stånd under förhållandevis höga kostnadsförutsättningar. Den kapitalinsats, som beräknats för Nämforsprojektet, kan med större utbyte från ekonomiska och kraftförsörjningspolitiska synpunkter användas för realiserande av projekt i övrigt, som ingår i vattenfallsstyrelsens utbyggnadsprogram. Jag vill i samband härmed understryka, att det energibortfall i förhållande till styrelsens program, som ett avvisande av projektet medför, är förhållandevis ringa och att det endast obetydligt påverkar torrårsbalansen under de aktuella åren i början av 1960-talet.

Beträffande vattenfallsstyrelsens utbyggnadsprogram i övrigt anser jag mig böra förorda en något mindre forcering än vad styrelsens föreliggande arbetsplan innebär i fråga om en del av de tidigare beslutade vattenkraftstationerna, sjöregleringarna och distributionsanläggningarna. Enligt vad jag inhämtat kan en dämpning ske av den planerade uppdrivna utbyggnadstakten under nästa budgetår, utan att det primära målet att uppnå torrårssäkerhet vid första möjliga tidpunkt, d. v. s. från budgetåret 1962/63, till någon del uppges. Om projekterings- och förberedelsearbetet i övrigt fullföljes under innevarande och nästa budgetår i enlighet med vattenfallsstyrelsens nuvarande planer — vilket jag förutsätter — finnes nämligen möjlighet att under de påföljande åren återhämta de arbeten, som nu skjutes något framåt i tiden. I detta sammanhang vill jag också poängtera att, om belastningsutvecklingen i huvudsak verifierar nu föreliggande prognos och det här förut presenterade utbyggnadsprogrammet förverkligas, kraftförsörjningsläget i mitten av 1960-talet kommer att vara gynnsammare än någonsin hittills efter andra världskrigets slut.

Vidare har, såsom jag strax närmare skall beröra, genomgången av atomenergiprogrammet lett fram till att ett fullföljande av detta enligt den aktuella tidsplanen kräver för nästa budgetår en lägre medelsanvisning för vattenfallsverkets del än vad som begärts i petita.

Departementschefen erinrar därefter om den investeringsram om 462 mkr. för vattenfallsverket under nästa budgetår, som förordats vid anmälan av investeringsplanen för kommunikationsverken. Hur denna ram enligt departementschefens uppfattning bör fördelas på olika investeringsobjekt framgår av en i propositionen (s. 117) intagen tabell.

Därefter övergår departementschefen till att behandla de med atomenergiprogrammet sammanhängande frågorna såvitt de berör statens vattenfallsverk och anför därvid följande.

Beträffande styrelsens atomenergianläggningar uppskattas investeringskostnaden för R3/ADAM i vad avser första etappen, exklusive bränsleelement och Stockholms elverks andel, numera till 155 mkr. Stationen, som ti-

digare ansetts kunna tagas i drift år 1961, beräknas nu bli driftklar först under år 1963.

Även vad gäller atomkraftstationen R4/EVA beräknas kostnadsökningar och förseningar i förhållande till tidigare redovisade planer komma att uppstå. Rörande investeringskostnaderna föreligger endast högst preliminära uppskattningar, som tyder på en kostnadsökning från tidigare angivna 180 mkr. till storleken 250 mkr. Vad angår tidsplanen för anläggningen har vattenfallsstyrelsen och styrelsen för Aktiebolaget Atomenergi överenskommit om en uppläggning av förberedelsearbetet som syftar till att stationen skall kunna tagas i drift år 1967.

Vattenfallsstyrelsen har vidare framställt önskemål om att få anskaffa en atomkraftstation av utländsk typ till år 1965 och dessutom anmält, att överläggningar pågår mellan vattenfallsstyrelsen och representanter för den enskilda kraftindustrien om att gemensamt uppföra och driva en sådan anläggning.

Av det belopp om 25 mkr., som styrelsen äskat till atomenergianläggningar för nästa budgetår, avser 20 mkr. styrelsens andel av kostnaderna för R3/ADAM och 5 mkr. de båda återstående objekten. Styrelsen säger sig ha för avsikt att i början av år 1960 inkomma med en närmare motivering och redogörelse för sistnämnda belopp i vad avser importprojektet.

För egen del har jag funnit, att en begränsning av medelsförbrukningen avseende R3/ADAM kan ske utan att tidsplanen för arbetena härigenom förskjutes. Vad gäller R4/EVA torde förberedelsearbetena under nästa budgetår i allt väsentligt ha den karaktären, att kostnaderna bör bestridas av vattenfallsverkets driftmedel. Ett mindre belopp bör dock stå till förfogande för eventuella markinköp o. dyl.

Ett ställningstagande i fråga om styrelsens deltagande i arbeten på en atomkraftstation av i utlandet utvecklade typ bör enligt min mening anstå i avvaktan på ytterligare utredningar om projektet och slutförandet av förutnämnda överläggningar. Därest de fortsatta övervägandena i frågan skulle leda till att staten finnes böra delta i ett sådant importprojekt, torde frågan senare få underställas riksdagen.

Departementschefen förordar mot bakgrund av det anförda, att anslaget till Atomenergianläggningar för nästa budgetår uppföres med 18 mkr.

För vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad i Räcksta beräknar departementschefen ett anslag av 17 mkr. vid sidan av de ramreglerade investeringarna. Styrelsens anslagsäskande härför utgör 18,5 mkr. Departementschefen anför följande.

Byggnadskostnaden angavs i föregående års statsverksproposition till 69 mkr. exklusive tomt. Sedan den särskilda byggnaden för laboratorier m. m. uteslutits ur programmet, har de totala kostnaderna för förvaltningsbyggnaden nu beräknats till ca 65 mkr.

Som framgår av det föregående har vattenfallsstyrelsen räknat med att kontorshuset i Räcksta, vilket ursprungligen var avsett att kunna inrymma verkets hela i Stockholm år 1960 placerade personal, vid samma utförande ännu under år 1963 kommer att innehålla en rumsreserv om ca 10 %. Detta är en följd av den sedan år 1958 omlagda personalpolitiken, vilken numera syftar till att begränsa den från centralförvaltningens sida erforderliga insatsen i verkets arbetsuppgifter. Styrelsen har vidare anmält, att utformningen av den tredje byggnadsetappen av byggnadskomplexet ännu icke är fastställd. Under hand har jag från styrelsen erhållit uppgift om att även

i övrigt planer på sådana omdispositioner föreligger att förut nämnda rumsreserv skulle minskas. Jag konstaterar med tillfredsställelse de ansträngningar, som redan gjorts och nu göres från styrelsens sida att begränsa personantalet, liksom att man tar hänsyn härtill vid den slutgiltiga utformningen av kontorsbyggnaden i Räcksta. Vidare vill jag understryka vikten av att styrelsens personalpolitik i fortsättningen präglas av en målmedveten strävan att begränsa vattenfallsverkets personalkader till vad som oundgängligen erfordras för fullgörande av de på verket ankommande uppgifterna. Några särskilda åtgärder från min sida i anledning av gjorda uttalanden rörande styrelsens personalbehov m. m. av besparingsutredningen och vattenfallsverkets överrevisorer anser jag med hänsyn till det sagda för närvarande icke erforderliga.

I fråga om beräkningen av anslagen förordar departementschefen, att i princip de belopp anvisas, som fordras för att jämte beräknad behållning vid nästa budgetårs ingång täcka medelsförbrukningen under varje anslagsrubrik. Under dispositionsanslaget bör 10 mkr. anvisas. Den totala anslagssumman för nästa budgetår kommer därvid att utgöra 466,6 mkr. Ett förslag om sammanslagning av anslagen till Kraftverksbyggnader m. m. och Regleringsföretag har departementschefen icke funnit skäl tillstyrka.

I anslaget till distributionsanläggningar har styrelsen inräknat en kostnad av 3,7 mkr. för inköp och utrustning av distributionsnät i Norrbottens och Västerbottens läns skogs- och fjällbygder. Av beloppet föreslås 3,0 mkr. skola avskrivas omedelbart. De hittills anvisade avskrivningsanslagen uppgår till sammanlagt 23 mkr., vilket motsvarar det totala avskrivningsbelopp som förutsattes vid 1954 års riksdagsbeslut i frågan. I en särskild skrivelse den 20 november 1959 har styrelsen hemställt, att avskrivningsanslagen för ifrågakvarande ändamål måtte få uppgå till sammanlagt 35 mkr. Med hänsyn till tidpunkten för avlämnandet av nämnda skrivelse är ärendet ännu föremål för remissbehandling. Departementschefen är därför icke nu beredd att tillstyrka något avskrivningsanslag för nästa budgetår.

Slutligen anmäler departementschefen, att vattenfallsstyrelsen den 30 oktober 1959 inkommit med den utredning om verkets förräntnings- och avskrivningsnormer m. m., som styrelsen i enlighet med vad som förordades i 1958 års statsverksproposition fått i uppdrag att verkställa. Utredningen är f. n. föremål för remissbehandling.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag beträffande vattenfallsverkets investeringar för nästa budgetår bygger på en förnyad prognos över elkraftförbrukningen fram t. o. m. år 1965. Enligt den nya prognosen skulle efterfrågan av elkraft i hela landet t. o. m. nämnda år stiga med 2 200 MkWh om året, motsvarande en genomsnittlig kumulativ ökning av 6,4 procent. Inom vattenfallsverkets distributionsområde beräknas motsvarande siffror till 950 MkWh respektive 6,2 procent.

Målsättningen för vattenfallsverkets utbyggnad bör enligt departementschefens uppfattning, liksom under tidigare år, vara att uppnå torrårssäkerhet för elkraftförsörjningen vid snarast möjliga tidpunkt. Vid strävandena

att förverkliga denna primära målsättning bör därjämte en riktpunkt vara, att en från ekonomiska synpunkter riktig avvägning kommer till stånd mellan vattenkraft och värmekraft. Utredningar i denna fråga pågår inom såväl den statliga som den privata kraftindustrin och departementschefen finner det angeläget, att desamma snarast möjligt slutföres och redovisas.

Departementschefen anser sig med hänsyn till de relativt sett höga kostnaderna inte kunna förorda, att ett av vattenfallsstyrelsen föreslaget tredje aggregat i Nämforsens kraftstation i Ångermanälven kommer till utförande. Även i fråga om vissa tidigare beslutade projekt innebär departementschefens förslag en något mindre forcering än styrelsens föreliggande arbetsplan. En sådan dämpning bedömes möjlig att genomföra även med bibehållande av den angivna målsättningen beträffande torrårssäkerheten, som beräknas kunna uppnås från och med budgetåret 1962/63.

Vad beträffar vattenfallsverkets andel i atomenergiprogrammet anses en viss reduktion av styrelsens medelsäskande för R3/Adamprojektet kunna ske utan att därigenom någon förskjutning av tidsplanen uppkommer. I övrigt räknar departementschefen med att förberedelsearbetet för den planerade atomkraftstationen R4/Eva skall fortsätta. Kostnaderna härför beräknas under nästa budgetår huvudsakligen vara av natur att böra hänföras till vattenfallsverkets driftkostnader. Ett ställningstagande till styrelsens deltagande i ett eventuellt importreaktorprojekt anser departementschefen f. n. böra anstå.

Den för budgetåret 1960/61 förordade investeringsramen för vattenfallsverket, 462 mkr., anses lämpligen böra fördelas så att 290 mkr. anslås till kraftverksbyggnader m. m., 18 mkr. till atomenergianläggningar, 30 mkr. till regleringsföretag, 121 mkr. till distributionsanläggningar och 3 mkr. till övriga ändamål. Vid sidan av investeringsramen föreslår departementschefen ett anslag av 17 mkr. för styrelsens förvaltningsbyggnad i Råcksta. Den totala kostnaden för ifrågavarande byggnadsprojekt beräknas nu till 65 mkr. exklusive tomt mot 69 mkr. i 1959 års statsverksproposition. Sammanlagt hemställs om investeringsanslag under statens vattenfallsverks fond för nästa budgetår å 466,6 mkr.

Utskottet har för sin del, med beaktande av den enligt ovan konstaterade efterfrågeutvecklingen, inte funnit anledning till erinran mot att vattenfallsverkets utbyggnadsprogram nu baseras på det nya prognosmaterialet. I likhet med departementschefen finner utskottet det vidare angeläget, att pågående utredningar rörande vattenkraftens optimala utbyggnadsgrad slutföres snarast möjligt, så att härvid framkommande material kan utnyttjas vid planeringen av nya anläggningar.

Under punkten 1 i det föregående har utskottet redan förklarat sig kunna godtaga den av Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagna investeringsramen om 462 mkr. Den förordade medelsanvisningen om 17 mkr. för förvaltningsbyggnaden i Råcksta har utskottet jämväl funnit sig kunna tillstyrka samt konstaterar i anslutning härtill att möjligheter numera anses föreligga att nedbringa de totala kostnaderna för byggnadsföretaget. Ut-

skottet vill slutligen kraftigt understryka departementschefens uttalande, att vattenfallsstyrelsens personalpolitik i fortsättningen bör präglas av en målmedveten strävan att begränsa verkets personalkader till vad som oundgängligen erfordras för fullgörande av de på verket ankommande uppgifterna.

Då vad av departementschefen under förevarande punkt i övrigt förordats inte heller givit utskottet anledning till erinran får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1960/61 under statens vattenfallsverks fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Kraftverksbyggnader m. m.	279 000 000 kr.
2. Atomenergianläggningar	18 000 000 »
3. Regleringsföretag	22 500 000 »
4. Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	119 700 000 »
5. Inköp av vattenfall och fastigheter	1 000 »
6. Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet	400 000 »
7. Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen	17 000 000 »
8. Statens vattenfallsverks dispositionsanslag	10 000 000 »

Luftfartsfonden

6:o) Luftfartens markorganisation m. m. Kungl. Maj:t har (punkt 6, s. 121—133) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1960/61 under luftfartsfonden anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 40 401 000 kr.

I skrivelser den 21 augusti och 21 oktober 1959 har *luftfartsstyrelsen* framlagt sina äskanden om investeringsanslag för nästa budgetår.

Styrelsen framhåller, att upprustningen av Sundsvall/Härnösands flygplats påbörjas inom den närmaste tiden, och arbetena beräknas kunna avslutas under budgetåret 1960/61. Anläggandet av en flygplats vid Umeå påbörjas hösten 1959, och flygplatsen skall vara färdigställd under år 1961. Kiruna nya flygplats, där arbetena redan avsevärt framskridit, skall vara färdigställd år 1961. Arbetena på den nya flygplatsen vid Jönköping påbörjas hösten 1959, och flygplatsen skall vara färdig år 1961.

Den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen utgör för luftfartsfonden samt det under televerkets fond upptagna anslaget till Radioanläggningar för luftfarten (10,8 + 3,3) 14,1 mkr. Vid sidan av de ramreglerade investeringarna har anvisats 40 mkr. för utbyggnad av storflygplatsen

Stockholm-Arlanda. För budgetåret 1960/61 föreslår styrelsen arbeten för sammanlagt 13 230 000 kr., vartill kommer 3 700 000 kr. för radioanläggningar för luftfarten, eller tillhoppa 16 930 000 kr. För storflygplatsen äskas ett anslag om 30 mkr.

I propositionen redovisas därefter i detalj fördelningen på olika projekt av den för nästa budgetår av luftfartsstyrelsen föreslagna medelsramen (s. 121—127) samt en redovisning av kostnaderna för storflygplatsen (s. 127—130).

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande som i propositionen redovisats under postverkets fond.

Departementschefen anför följande.

Luftfartsstyrelsen har räknat med att den för innevarande budgetår gällande investeringsramen om 10,8 mkr. i stort sett kommer att utnyttjas. Utanför de ramreglerade investeringarna beräknar styrelsen en medelsförbrukning om 45 mkr. för storflygplatsen.

Beträffande de ramreglerade investeringarna inom luftfartsfonden har styrelsen för nästa budgetår föreslagit en medelsförbrukning av 13,2 mkr. och i nya anslag äskat 13,1 mkr. för luftfartsfonden. Såsom framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag ansett mig kunna förordna en investeringsram av 10,5 mkr. för luftfartsfonden. Härav torde 10,3 mkr. böra hänföras till flygplatsanslaget, 0,1 mkr. till försvarsberedskapsanslaget samt 0,1 mkr. till dispositionsanslaget. Vidare tillstyrker jag — vid sidan av de ramreglerade anslagen — ett anslag av 30 mkr. till utbyggande av storflygplatsen.

Liksom för innevarande budgetår bör luftfartsstyrelsen under nästa budgetår med anlitande av anslagen inom luftfartsverkets investeringsram samt anslaget till Radioanläggningar för luftfarten under televerkets fond få avväga behoven av investeringar i olika slag av luftfartsanläggningar. Härvid förutsattes, att investeringarna totalt icke överstiger luftfartsverkets ram, utökad med ett belopp motsvarande anslaget till Radioanläggningar för luftfarten. Erforderliga anslagsförstärkningar i anledning härav torde få ske genom anlitande av dispositionsanslagen under berörda fonder.

Vad gäller de olika investeringsprojekten under luftfartsfonden vill jag först ta upp frågan om kostnadsfördringarna på Arlanda flygplats. I den proposition (1957:185), som låg till grund för statsmakternas beslut om storflygplatsens utbyggande, beräknades de totala anläggningskostnaderna till 153 mkr. Luftfartsstyrelsen beräknar nu kostnaderna till 165 mkr., vartill kommer 4 mkr. för en tullgodsbyggnad. Underlag saknas för att ange i vilken utsträckning de till sistnämnda byggnad hörande utrymmena ingått i den tidigare kostnadsberäkningen. Rörande orsakerna till kostnadsökningen i övrigt om 12 mkr. och ökningens fördelning på olika objektsgrupper får jag hänvisa till redogörelsen i det föregående. Jag vill här blott nämna att inemot 2 mkr. hänför sig till indexmässiga kostnadsökningar sedan tidpunkten för 1957 års kostnadsberäkning.

Luftfartsstyrelsen har ansett, att anläggningskostnaderna för tullgodsbyggnaden icke bör bestridas ur luftfartsfonden, som icke kan beräknas bli tillgodoförd några nämnvärda inkomster från byggnaden. Frågan om kostnaderna för och fondredovisningen av denna byggnad torde enligt min me-

ning erfordra ytterligare utredning. Arbetena med byggnadens uppförande synes icke behöva påbörjas under budgetåret 1960/61. Med hänsyn till dessa omständigheter torde luftfartsstyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen och generaltullstyrelsen böra undersöka lämpligheten av att byggnaden redovisas under generaltullstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Sedan denna undersökning utförts och byggnaden färdigprojekterats, torde ärendet på nytt få anmälas i vederbörlig ordning. I detta sammanhang beräknar jag icke några kostnader under luftfartsfonden för ifrågavarande byggnad. För den händelse anläggningskostnaderna befinnes böra slutligen läggas på luftfartsfonden bör luftfartsverket från tullverket erhålla en årlig hyresersättning motsvarande självkostnaderna för ifrågavarande utrymmen.

I fråga om kostnaderna för flygplatsprojektet i övrigt bör enligt min mening den ursprungliga totalkostnaden icke få överskridas i vidare mån, än vad som motsvarar indexhöjningen. Den fortsatta utbyggnaden av storflygplatsen får sålunda inriktas på att totalkostnaderna skall hållas inom en ram av 155 mkr. De begränsningar om 10 mkr., som sålunda måste komma till stånd i förhållande till luftfartsstyrelsens planer, synes med hänsyn till de avsevärda belopp som redan bundits för fältytor m. m. huvudsakligen komma att få hänföras till stationsområdet, byggnaderna, maskinparken samt posten oförutsett. Vid min genomgång av ärendet har jag fått den uppfattningen, att sådana begränsningar kan göras utan någon menlig inverkan på flygplatsens funktioner under den första utnyttjningsperiod. Det torde få ankomma på luftfartsstyrelsen att i första hand avväga medelsbehovet för de olika objektgrupperna inom den totala ramen. I vad avser stationsbyggnaden och övriga hittills icke projekterade byggnader bör gälla, att ifrågavarande byggnadsföretag icke får påbörjas förrän Kungl. Maj:t lämnat tillstånd därtill.

För nya arbeten på Bromma flygplats under nästa budgetår har styrelsen äskat sammanlagt ca 1,2 mkr., varav 0,3 mkr. under rubriken Diverse flygplatser. Beträffande nya investeringar på Bromma flygplats får jag erinra om mitt i propositionen 1957:185 angående utbyggnad av en storflygplats gjorda uttalande, att det inte kan vara rimligt att staten lägger ned stora kostnader på att anlägga en ny flygplats och samtidigt gör kapacitetshöjande investeringar vid Bromma flygplats, innan storflygplatsens kapacitet är till fullo utnyttjad. Flygtrafiken borde därför flyttas över till storflygplatsen i sådan utsträckning att investeringar på Bromma flygplats till följd av ett ökat antal flygplatsrörelser där kunde undvikas. Vissa investeringar för att hålla flygplatsen i ett trafikvärdigt skick kunde dock behöva göras. Härmed åsyftades dels vissa förstärkningsarbeten, dels en med den fortgående tekniska utvecklingen parallell modernisering av landningshjälpmedel o. d. Vidare kunde en upprustning av lokalutrymmena å Bromma flygplats bli erforderlig, men en motsvarande minskning av ifrågavarande utrymmen på storflygplatsen förutsattes därvid, varför någon ökning av totalkostnaderna ej ansågs böra få ske av denna anledning. Mot bakgrunden av dessa uttalanden och då någon kostnadsbesparing avseende lokalutrymmena på storflygplatsen nu ej synes möjlig, är jag inte beredd tillstyrka, att medel anvisas för ifrågavarande arbeten på Bromma flygplats. Luftfartsstyrelsen bör närmare undersöka möjligheterna att till storflygplatsen förlägga kontrollcentralen för Stockholms flyginformationsregion.

Jag biträder styrelsens förslag rörande investeringar under nästa år på Sundsvall/Härnösands, Kiruna, Umeå och Jönköpings flygplatser för 1,4 mkr., 1,2 mkr., 2,6 mkr. resp. 3,4 mkr. Beträffande styrelsens förslag i övrigt i fråga om anslaget till Flygplatser m. m. har jag i princip icke något att erinra, men vissa arbeten och anskaffningar torde dock behöva senareläggas,

eftersom jag icke kunnat tillstyrka den utökning av investeringsramen, som styrelsen förordat.

I detta sammanhang vill jag erinra om att utöver de nu berörda investeringarna Kungl. Maj:t i prop. 1959:174 föreslagit anläggande av flygplatser vid Skellefteå och Örnsköldsvik. Riksdagen har sedermera (skrivelse nr 342/1959) godkänt de i nämnda proposition framlagda förslagen. Statens kostnader för anläggande av flygplatserna i fråga — sammanlagt 3,5 mkr. — har förutsatts skola bestridas av arbetslöshetsmedel.

Till försvarsberedskap har jag tagit upp ett anslag av 100 000 kr. Beloppet synes böra omedelbart avskrivas. Chefen för finansdepartementet har därför tidigare denna dag förordat, att ett motsvarande avskrivningsanslag anvisas på driftbudgeten. Beträffande anordnandet av normalskyddsrum på olika flygplatser får jag erinra om att kostnaderna härför ej skall bestridas från förevarande anslag utan från anslaget till Flygplatser m. m.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag beträffande luftfartsverkets investeringar för nästa budgetår innebär i huvudsak ett fullföljande av olika redan beslutade flygplatsprojekt. Departementschefen har, som framgått redan av punkten 1, förordat en investeringsram för luftfartsverket om 10,5 mkr. för de under fonden äskade anslagen och 14 mkr. inklusive anslaget under televerkets fond till radioanläggningar för luftfarten. Utanför investeringsramen hemställs om en fortsatt medelsanvisning till utbyggnad av storflygplatsen Stockholm—Arlanda av 30 mkr.

I fråga om storflygplatsen, som i den kostnadsberäkning som låg till grund för statsmakternas beslut hösten 1957 uppskattades till 153 mkr., har luftfartsstyrelsen nu redovisat en kostnadsökning av 12 mkr., vartill kommer kostnaden för en tullgodsbyggnad å 4 mkr. Av den angivna kostnadsökningen godtager departementschefen 2 mkr., såsom varande av indexmässig natur. Resterande ökning av 10 mkr. anses kunna undvikas genom vissa begränsningar, som enligt departementschefens mening bör kunna ske utan någon menlig inverkan på flygplatsens funktioner under en första utnyttningstid.

Departementschefen finner sig inte kunna tillstyrka vissa av luftfartsstyrelsen föreslagna investeringar å Bromma flygplats. Däremot godtages bl. a. styrelsens förslag beträffande Sundsvall/Härnösands, Kiruna, Umeå och Jönköpings flygplatser.

Utskottet har, såsom redan framgått av utskottets under punkten 1 redovisade ställningstagande till Kungl. Maj:ts förslag till investeringsplan för kommunikationsverken, inte något att erinra mot den förordade investeringsramen för luftfartsverkets reguljära investeringar och mot förslaget om medelsanvisning till storflygplatsen. Vad departementschefen anfört och förordat rörande investeringsverksamhetens utformning inom den föreslagna ramen kan utskottet jämväl biträda. Då den begränsning i förhållande till luftfartsstyrelsens nu redovisade kostnadsberäkning för utbyggnaden av Arlanda, som departementschefen förordat, synes möjlig att genomföra utan vådor för flygplatsens funktioner, finner utskottet sig böra godta Kungl. Maj:ts förslag härutinnan.

Ej heller vad departementschefen i övrigt anfört har givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1960/61 under luftfartsfonden anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Flygplatser m. m.	10 300 000 kr.
2. Försvarsberedskap vid luftfartsverket ...	100 000 »
3. Utbyggnad av storflygplats m. m.	30 000 000 »
4. Luftfartsverkets dispositionsanslag	1 000 »

Statens allmänna fastighetsfond

7:o) **Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 134), innebärande oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kr.

8:o) **Radiohus.** Kungl. Maj:t har (punkt 8, s. 134—140) föreslagit riksdagen att till Radiohus för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 6 400 000 kr.

I skrivelser den 18 augusti och den 7 december 1959 har *byggnadsstyrelsen* åskat fortsatt medelsanvisning för radiohusbygget i Stockholm.

Departementschefen har anfört följande.

I den första byggnadsetappen för radiohuset skall uppföras en kontorsbyggnad, som kostnadsberäknats till 21,5 mkr. Byggnadsarbetena pågår och beräknas vara slutförda sommaren 1961. I totalkostnaden för den första etappen och den härför beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår ingår ett belopp av ca 1,3 mkr., avseende Sveriges Radios andel i ett lån till Stockholms stad för anslutning till fjärrvärmeverket i Värtan av den gemensamma värmeanläggning, som planeras för ljudradio- och televisionsanläggningarna samt vissa byggnader tillhörande fortifikationsförvaltningen. Medel för detta lån, som förskottsvis utbetalats från bl. a. anslaget till Radiohus, har ansetts böra slutligt bestridas genom ett anslag under fonden för låneunderstöd. I enlighet härmed har denna dag under nämnda fond på föredragning av chefen för försvarsdepartementet för ändamålet upptagits ett särskilt anslag, innefattande bl. a. nämnda ca 1,3 mkr. Vid sådant förhållande beräknar jag totalkostnaden för kontorsbyggnaden till 20,2 mkr., och medelsbehovet för nästa budgetår till 6,7 mkr.

Vid 1959 års riksdag fattades principbeslut om utförande av en andra byggnadsetapp, omfattande i huvudsak utrymmen för studiolokaler, distributionscentral, verkstäder, garage och entréhall. Kostnaderna härför beräknades preliminärt till 28 mkr. Vidare beslöt statsmakterna, att en restauranganläggning och en berggrumsanläggning skulle få påbörjas. Dessa pro-

jekt kostnadsberäknades till 2,4 resp. 1,8 mkr. De nya arbetena uppskattades sålunda preliminärt till 32,2 mkr.

Byggnadsstyrelsen har nu beräknat kostnaden för dessa arbeten till preliminärt 43,7 mkr. De förra året beräknade kostnaderna baserades på gjorda uppskattningar av kubpriser och angavs därför vara att anse som grova normal. Det nu föreliggande materialet ger större säkerhet i kostnadsberäkningarna, även om dessa ännu måste betraktas som preliminära, innan på anbud beräknade belopp kan redovisas. Av den kostnadsökning på 11,5 mkr., som sålunda nu anges för de till andra etappen hörande byggnaderna, avser 0,5 mkr. televerkets distributionscentral, 1,0 mkr. kostnader för vissa källarutrymmen, vilka av byggnadstekniska skäl ansetts böra utföras i samband med de nu pågående arbetena, 5,5 mkr. kostnader för de mycket dyrbara men nödvändiga isolationsåtgärderna i studioblocken för att eliminera akustiska störningar, 3,5 mkr. anordningar för att möjliggöra en framtida alternativ användning av vissa ljudradiolokaler för television och 1,0 mkr. merkostnader för vissa köksutrymmen m. m. för restauranganläggningen. Härtill kommer till första och andra byggnadsetapperna hänförliga yttre planeringsarbeten på tomten till en kostnad av 1,3 mkr. Totalt skulle därmed enligt byggnadsstyrelsens beräkningar kostnaderna för första och andra byggnadsetapperna uppgå till $(21,5 + 43,7 + 1,3)$ 66,5 mkr.

Jag är fullt medveten om svårigheterna att hålla kostnaderna inom en stramt begränsad ram vid så speciella byggnadskonstruktioner, varom här är fråga, särskilt vad gäller åtgärder för att eliminera störande ljud i studioblocken. Detta förhållande gör det emellertid nödvändigt att på allt sätt söka begränsa kostnaderna inom de delar av byggnadsprojektet, där sådana begränsningar kan göras utan att funktionskraven för anläggningen eftersätts. Under budgetarbetet inom kommunikationsdepartementet har en ingående prövning av möjligheterna till sådana begränsningar ägt rum. Det har därvid bl. a. framgått, att det planerade antalet studios icke överstiger vad Sveriges Radio f. n. disponerar för ljudradioproduktionen. Enligt min mening kan någon nedskärning som har betydelse i kostnadssammanhanget av utrymmena i studioblocken icke lämpligen ske utan att man riskerar att verksamheten i byggnaden ej kan bedrivas på ändamålsenligt sätt. Icke heller synes någon sänkning av kraven på de kostnadskrävande akustiska anordningarna vara tillräddig. Jag kan alltså icke förorda några begränsningar av anläggningens studiodel men vill understryka, att vid den fortsatta projekteringen alla möjligheter till kostnadsbesparingar i konstruktion och materialval m. m. iakttages.

Däremot anser jag den planerade bergrumsanläggningen, som kostnadsberäknats till 1,8 mkr., kunna ställas på framtiden. Några konsekvenser för den kontinuerliga driften av ljudradioverksamheten uppkommer icke härigenom. Jag har under hand från byggnadsstyrelsen inhämtat, att möjligheter finnes att utan väsentliga kostnadsökningar eller olägenheter i övrigt utföra projektet i en framtid därest detta då skulle bedömas såsom angeläget. Vidare förordar jag, att den till 3,4 mkr. kostnadsberäknade restauranganläggningen göres till föremål för förnyad prövning, därvid bl. a. möjligheterna att bereda utrymme för densamma inom kontorsbyggnaden ingående övervägs. Jämväl planerna rörande de yttre arbetena, som kostnadsberäknats till 1,3 mkr., bör omprövas av byggnadsstyrelsen från besparingsynpunkt.

Jag har intet att erinra mot det av byggnadsstyrelsen för nästa budgetår angivna medelsbehovet av 5,7 mkr. för den andra byggnadstappen och beräknar alltså den totala medelsförbrukningen för radiohusanläggningarna till $(6,7 + 5,7)$ 12,4 mkr. för budgetåret 1960/61. Då en reservation av 6 mkr.

beräknas föreligga på anslaget vid utgången av innevarande budgetår, erfordras i nytt anslag 6,4 mkr. I enlighet med vad jag anfört under televerkets fond vid anmälan av ljudradions budgetfrågor torde anslaget för nästa budgetår böra föras upp med detta belopp.

Slutligen vill jag anmäla, att en tredje etapp av radiohuset, omfattande konserthus och parkeringshus till en uppskattad totalkostnad av 18 mkr., enligt min mening måste bedömas mot bakgrunden av ljudradions framtida ställning i televisionsåldern. I uppdraget för den utredning rörande ljudradions framtidsproblem, som jag berört i det föregående vid min behandling av ljudradioverksamheten under televerkets fond, ingår därför att pröva jämväl dessa byggnadsfrågor.

Utskottet. Radiohusets redan tidigare beslutade och till 21,5 mkr. kostnadsberäknade första etapp, kontorsbyggnaden, anges nu draga en total kostnad om 20,2 mkr. Ett belopp om 1,3 mkr., avseende lån till Stockholms stad för anslutningskostnader till dess fjärrvärmeverk i Värtan av den gemensamma värmeanläggning som planeras för ljudradio- och televisionsanläggningarna, anses nämligen böra bestridas genom anslag under fonden för låneunderstöd. Den andra etappen, omfattande studiolokaler m. m., samt restaurang- och bergrumsanläggningar, vilka samtliga anläggningar beslutades vid 1959 års riksdag, beräknas numera kosta 43,7 mot tidigare 32,2 mkr. Kostnadsökningarna hänför sig huvudsakligen till isolationsåtgärder i studioblocken för att eliminera akustiska störningar, anordningar för alternativ användning av vissa ljudradiolokaler för television samt restauranganläggningen. Beträffande den sistnämnda anser departementschefen en omprövning böra komma till stånd liksom med avseende å vissa yttre planeringsarbeten, f. n. kostnadsberäknade till 1,3 mkr. Vidare anses bergrumsanläggningen, kostnadsberäknad till 1,8 mkr., kunna ställas på framtiden.

Slutligen förklarar sig departementschefen vilja till prövning av den nytillsatta utredningen rörande ljudradions framtid hänskjuta frågan om radiohusets tredje etapp, omfattande konserthus och parkeringshus till en sammanlagd kostnad av 18 mkr.

Med hänsyn till beräknade medelsreservationer vid nästa budgetårs ingång har departementschefen för nämnda budgetår upptagit ett anslag om 6,4 mkr. för de fortsatta arbetena på de båda första byggnadsetapperna.

Utskottet biträder för sin del Kungl. Maj:ts anslagsberäkningar och har ej heller funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt förordat. Utskottet vill dock — i likhet med departementschefen och i överensstämmelse med utskottets tidigare uttalanden i ämnet — understryka vikten av att alla rimliga möjligheter till kostnadsbesparingar iakttages såväl vid företagets projektering som utförande.

Under åberopande av det anförda och under hänvisning jämväl till sitt utlåtande under punkten 3 i det föregående, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Radiohus* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 6 400 000 kr.

9:o) **Televisionshus.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, s. 140—145) föreslagit riksdagen att till Televisionshus för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kr.

I skrivelser den 18 augusti och 7 december 1959 har *byggnadsstyrelsen* framlagt förslag beträffande byggnadsarbeten för televisionsverksamheten.

För en närmare redogörelse för innehållet i byggnadsstyrelsens framställningar får utskottet hänvisa till propositionen (s. 140—144).

Departementschefen har anfört följande.

Vid 1959 års riksdag fattades principbeslut om uppförande i Stockholm av ett televisionshus. Byggnaden förutsattes skola dimensioneras för den del av programproduktionen, som kunde beräknas falla på Stockholm vid en total sändningstid av 30 timmar per vecka. Projektet uppskattades preliminärt komma att kosta 40 mkr. För projektering och andra förberedelsearbeten anvisades 0,5 mkr.

Sedan projekteringsarbetet nu pågått en tid och därigenom bättre grundmaterial än tidigare erhållits för de fortsatta kostnadsberäkningarna har byggnadsstyrelsen meddelat, att totalkostnaden kommer att öka högst väsentligt. Erforderliga åtgärder för att begränsa akustiska störningar i studiodelen ställer nämligen väsentligt högre krav på medel än vad man tidigare räknade med och likaså kommer anläggningarna för värme, ventilation och elektricitet att bli avsevärt mycket dyrare. Vidare erfordras ett icke tidigare förutsett pålningsarbete under hela byggnadskomplexet, vilket gör grundläggningsarbetena mycket kostnadskrävande. Avloppsanläggningarna blir också dyrare. Slutligen tillkommer förut icke uppgivna kostnader för ett länktorn och för yttre arbeten.

För egen del anser jag de av byggnadsstyrelsen lämnade uppgifterna om kostnadernas utveckling vara oroväckande. Till stor del beror svårigheten att ange ett någorlunda exakt belopp för totalkostnaderna på att ett slutligt lokalprogram för televisionshuset ännu icke fastställts. Innan statsmakterna tar slutlig ställning till byggnadsarbetena för själva televisionshuset, synes det mig vara oundgängligen nödvändigt, att ett definitivt sådant lokalprogram finnes att tillgå samt att projekteringsarbetena kommit till ett sådant stadium, att en tillförlitlig kostnadsberäkning kan göras och framläggas för statsmakterna. I avvaktan härpå bör de egentliga byggnadsarbetena för televisionshuset uppskjutas. Jag förordar därför, att projekteringsarbetet fortsättes under nästa budgetår och att härvid en ram för byggnadsprogrammet fastställs. Enligt min mening bör byggnadsstyrelsen inrikta den fortsatta projekteringen på att en kostnadsram av 40 mkr. för själva televisionshuset icke får överskridas. Enligt vad jag erfarit från byggnadsstyrelsen, torde detta icke behöva medföra, att projektet förskjutes i tiden. Utanför den av mig angivna kostnadsramen räknar jag dock med att kostnader skall få upptagas för grundläggning, transportgång mellan televisionshuset och radiohuset, anläggningar för länktorn och avlopp samt yttre planeringsarbeten. De nu nämnda arbetena, som kan beräknas kosta ca 9 mkr., anses i väsentliga delar icke komma att påverkas av utformningen av televisionshuset och bör därför enligt min mening kunna igångsättas redan under nästa budgetår.

Jag tillstyrker sålunda för fortsatt projektering och för påbörjande av vissa markarbeten m. m. det av byggnadsstyrelsen äskade beloppet om 2,5 mkr. för nästa budgetår.

Det av byggnadsstyrelsen äskade beloppet av 0,5 mkr. för projektering av ett TV-hus i Göteborg finner jag mig icke kunna tillstyrka. Jag erinrar härvid om att medel för projektering av byggnaden efter Kungl. Maj:ts prövning kan utgå från det på föredragning denna dag av chefen för finansdepartementet under fonden för förslag till statsverket upptagna anslaget till Vissa projekteringskostnader. Därest byggnadsprojektet senare kommer till utförande skall de medel, som sålunda anvisats, avräknas mot televisionsmedlen.

Utskottet. För fortsatt projektering av det vid 1959 års riksdag beslutade televisionshuset samt för påbörjande av markarbeten m. m. i anslutning härtill föreslås av Kungl. Maj:t en medelsanvisning av 2,5 mkr. Projekteringsarbetet bör enligt departementschefen inriktas på att en kostnadsram av 40 mkr. för själva televisionshuset icke får överskridas. Vissa markarbeten m. m., kostnadsberäknade till ca 9 mkr., vilka arbeten förutsättes ligga utanför den angivna kostnadsramen, anses dock kunna påbörjas redan under nästa budgetår. Ett av byggnadsstyrelsen äskat belopp av 0,5 mkr. för projektering av ett TV-hus i Göteborg är departementschefen däremot icke beredd att tillstyrka.

Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts anslagsberäkningar och förslag i övrigt under förevarande punkt, vill i anslutning härtill kraftigt understryka vad departementschefen uttalat rörande nödvändigheten av att — före byggnadsarbetenas igångsättande — ett definitivt lokalprogram finns att tillgå samt att tillförlitliga kostnadsberäkningar framläggas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Televisionshus* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kr.

10:o) **Utbyggnad av ämbetshuset i kvarteret Uppfinnaren i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 145 och 146) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbyggnad av ämbetshuset i kvarteret Uppfinnaren i Stockholm* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kr.

11:o) **Byggnadsarbeten för statens bilinspektion.** Kungl. Maj:t har (punkt 11, s. 146 och 147) föreslagit riksdagen att till Byggnadsarbeten för statens bilinspektion för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

De vid förra årets riksdag beslutade nybyggnaderna för bilinspektionen i Norrköping, Luleå och Sundsvall bör nu fullföljas. Jag tillstyrker de här för erforderliga medlen om 1 320 000 kr. för nästa budgetår.

En fortsatt upprustning av bilinspektionens lokaler finner jag nödvändig. Jag anser mig emellertid nu endast kunna förorda, att två av de föreslagna

tre nya byggnadsprojekten får påbörjas nästa budgetår. Jag tillstyrker byggnadsprojektet i Göteborg och dessutom ytterligare ett projekt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att senare bestämma på vilken ort sistnämnda byggnadsprojekt skall komma till utförande. Vid det av mig förordade byggnadsprogrammet för nästa budgetår bör medelsbehovet för projektering och påbörjande av de nya byggnadsarbetena kunna begränsas till 680 000 kr. Av detta belopp skall därvid även bestridas kostnaderna för inköp av tomter.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer således,

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten för statens bilinspektion* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.

12:o) **Merkostnader för vissa byggnadsarbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 12, s. 148—150) föreslagit riksdagen att dels till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kr., dels ock godkänna vissa kompletteringar av den förteckning, som ligger till grund för användningen av anslaget.

Anslaget är avsett att täcka de merkostnader, vilka på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna uppstått å vissa, i särskild förteckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden; dessa företag hänför sig till kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen. Beträffande den närmare motiveringen för anslaget torde få hänvisas till proposition 1948:2 (bil. 14, punkt 8). I enlighet med förslag, som godkänts av 1954 års riksdag, skall merkostnadsanslaget fr. o. m. budgetåret 1954/55 ej längre belastas med kostnader, som avser byggnadsarbeten för länsstyrelserna.

Till grund för Kungl. Maj:ts förslag ligger en av *byggnadsstyrelsen* lämnad redogörelse för ställningen på merkostnadsanslaget per den 30 juni 1959 (s. 148 och 149).

Departementschefen har inte haft något att erinra mot beräkningen av merkostnadsandelarna på de olika byggnadsföretag som skall stå kvar i förteckningen. Däremot anses den beräknade medelsförbrukningen ha överskattats. Departementschefen beräknar denna till 800 000 kr., vilket innebär en sänkning med 200 000 kr. i förhållande till byggnadsstyrelsens äskande.

Utskottet har inte haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer således,

att riksdagen må

I. till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kr.,

II. godkänna den i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1960 föreslagna ändringen av den förteckning, som ligger till grund för användningen av ifrågavarande anslag.

Statens utlåningsfonder

13:o) **Luftfartslånefonden.** Kungl. Maj:t har (punkt 13, s. 151 och 152) föreslagit riksdagen att till Luftfartslånefonden för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

Till grund för Kungl. Maj:ts förslag ligger en av *luftfartsstyrelsen* i skrivelse den 31 augusti 1959 gjord framställning, varöver *kommerskollegium* avgivit yttrande (s. 151).

Departementschefen har anfört följande.

Enligt överenskommelse i samband med beslutet om utbyggnad av storflygplatsen förband sig staten att bevilja Aktiebolaget Aerotransport (ABA) ett lån om 65 mkr. Av lånet har från luftfartslånefonden utbetalats 17 mkr. under år 1958 och 16 mkr. under år 1959. Återstoden av lånet skall stå till ABA:s förfogande med 16 mkr. per år från den 1 januari under vart och ett av åren 1960 och 1961.

Sedan Linjeflyg aktiebolag genom beslut den 27 november 1959 erhållit ett lån om högst 7,2 mkr., återstår f. n. å luftfartslånefonden ett disponibelt belopp av ca 27,3 mkr. För utbetalningar till ABA under åren 1960 och 1961 å det redan beslutade lånet samt för tillgodoseende av de mest angelägna investeringsbehoven i övrigt förordar jag, att fonden tillföres ett kapitaltillskott av 10 mkr.

Utskottet får med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må till *Luftfartslånefonden* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

14:o) **Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1959/60.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, s. 153), innebärande oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1959/60* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

15:o) Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. Kungl. Maj:t har punkt 15, s. 154—164) föreslagit riksdagen att under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond för budgetåret 1960/61 anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag å tillhoppa 32 700 000 kr.

I skrivelse den 28 augusti 1959 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* bl. a. lämnat följande sammanställning över de investeringsanslag, som anvisats för budgetåren 1958/59—1959/60. I sammanställningen redovisas även styrelsens äskanden för budgetåret 1960/61.

	1958/59	1959/60	Äskanden 1960/61
	tusental kronor		
Garage- och förrådsbyggnader m. m.	5 400	6 700	4 300
Maskincentralförråd			
Motorfordon och vägmaskiner m. m.	16 200	26 000	29 000
Flytande materiel	3 900	2 000	1 000
Grustag m. m.	—	1 000	—
Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	2 000	2 500	1 000
Summa	27 500	38 200	35 300

Styrelsen begär en ökning av investeringsramen för innevarande budgetår med 2,2 mkr. för att likvidera betalningsutfallet av vissa av arbetsmarknadspolitiska skäl utlagda beställningar. För budgetåret 1960/61 äskar styrelsen en investeringsram av 38,5 mkr. Vid sidan av anslagsäskandena hemställer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om beställningsbemyndigande för materielleveranser under budgetåret 1962/63 intill ett belopp av 18 mkr.

I anledning av departementschefens uttalande i 1959 års statsverksproposition angående *förrådsfondens kapitaltjänstkostnader* samt sedermera lämnat uppdrag åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att undersöka förrådsfondens avskrivnings- och förräntningsfrågor har inom styrelsen gjorts ett försök att bedöma de konsekvenser som en övergång till avskrivning på återanskaffningsvärdet skulle medföra. Enligt styrelsens mening måste vid ett sådant bedömande hänsyn tagas till ett flertal icke påverkbara faktorer såsom prisutvecklingen, den tekniska utvecklingen och det befintliga beståndets ålderssammansättning. Det synes rimligt att återanskaffningsvärde, på vilket avskrivningar skall grundas, beräknas med hänsyn till samtliga de faktorer, som påverkar prisutvecklingen. Vid en så omfattande maskinpark

som den på förrådsfonden redovisade skulle en kontinuerlig registrering hos styrelsen av prisutvecklingen för samtliga ingående maskiner medföra ett mycket omfattande arbete. Återanskaffningsvärdet bör med hänsyn bl. a. härtill beräknas med hjälp av lämplig officiell maskinindex.

Styrelsen har gjort en uppskattning av avskrivningskostnaderna efter en övergång till avskrivning på återanskaffningsvärdet. Därvid har beträffande sådana objekt, som anskaffas efter det systemet med avskrivning på återanskaffningsvärdet införts, förutsatts att i samband med utrangeringen en extra avskrivning sker så att de sammanlagda avskrivningarna kommer att uppgå till det aktuella återanskaffningsvärdet. En sådan extra avskrivning har ej förutsatts för sådana objekt som anskaffats före det tänkta systemets införande. Ökningen av avskrivningarna uppskattas i dagens läge för maskincentralförrådet till ca 8,0 mkr. varefter de totala avskrivningarna kan uppskattas till ca 25,0 mkr. för denna grupp. I denna kalkyl har hänsyn ej tagits till de båtar och mudderverk, vilka förvaltas av sjöfartsstyrelsen. För att finansiera de sålunda ökade avskrivningarna skulle erfordras en höjning av utgående maskinhyror om uppskattningsvis 6—7 %. För förrådsbyggnader m. m. uppskattas ökningen av avskrivningarna till 0,4—0,5 mkr. För att finansiera denna ökade kostnad skulle erfordras en höjning av utgående fastighetshyror om uppskattningsvis 8—10 %. En övergång till ett system med avskrivningar grundade på det aktuella återanskaffningsvärdet skulle sålunda enligt de gjorda uppskattningarna öka avskrivningsmedlen från nuvarande 18,0 mkr. till ca 26,5 mkr.

Styrelsen vill — under förutsättning att genom den uppkommande kostnadsökningen erforderliga ytterligare medel anvisas på driftbudgeten — icke motsätta sig en övergång till nya avskrivningsprinciper. Styrelsen förutsätter härvid emellertid att återanskaffningsvärdet får regleras med tillhjälp av för ändamålet lämpliga indexserier samt att det förändrade avskrivningssystemet får successivt tillämpas.

Överskottet på fondens kapital beräknas på den vid ingången av det aktuella budgetåret redovisade kapitalbehållningen. För kapital investerat i ännu ej färdigställda anläggningar, som förvaltas av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, beräknas dock ej överskott. I en särskild skrivelse den 29 oktober 1959 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt att Kungl. Maj:t vid en eventuell övergång för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond till avskrivning på återanskaffningsvärdet måtte ändra grunderna för beräkning av fondens överskott att avse den genomsnittliga kapitalbehållningen.

Beträffande innehållet i övrigt i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens skrivelse får utskottet hänvisa till propositionen (s. 156—159).

Arbetsmarknadsstyrelsens yttrande har i propositionen redovisats under postverkets fond (s. 19 och 20).

Yttranden i vad avser frågorna om förrådsfondens kapitaltjänstkostnader har avgivits av *statskontoret*, *riksräkenskapsverket*, *statens sakrevision* samt *kommerskollegium* (s. 160 och 161).

Departementschefen erinrar till en början om, att han vid anmälan av investeringsplanen för kommunikationsverken i anledning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om höjning av verkets investeringsram för innevarande budgetår med 2,2 mkr. förordat, att ett belopp av 1,8 mkr. skall få läggas utanför investeringsramen för bestridande av kostnaderna för återstoden av de beställningar som i sysselsättningsstödjande syfte lagts ut hos Karlskrona-varvet.

Därefter övergår departementschefen till att behandla frågan om förrådsfondens kapitaltjänstkostnader och anför därvid följande.

Beträffande förrådsfondens kapitaltjänstkostnader förordade jag i 1959 års statsverksproposition, att avskrivnings- och förräntningsfrågorna och därmed sammanhängande spörsmål borde bli föremål för en närmare undersökning, vilken lämpligen borde verkställas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Genom beslut den 28 maj 1959 uppdrogs åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att verkställa nämnda undersökning.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i samband med anslagsäskandena för nästa budgetår framlagt utredning och förslag om övergång till avskrivning på återanskaffningsvärdet för förrådsfonden. Ökningen av avskrivningarna uppskattas av styrelsen i dagens läge till ca 8,5 mkr. för de av förrådsfondens kapitalföremål, som disponeras av väg- och vattenbyggnadsverket. Under förutsättning att genom den uppkommande kostnadsökningen erforderliga ytterligare medel anvisas på driftbudgeten motsätter sig styrelsen icke en övergång till nya avskrivningsregler.

Av de i ärendet hörda remissmyndigheterna har statskontoret och statens sakrevision funnit välgående skäl tala för en övergång till avskrivning på återanskaffningsvärdet. Enligt statskontorets uppfattning bör därvid förrådsfonden överföras till redovisning såsom en särskild diversemedelsfond. Riksräkenskapsverket kan icke förorda en övergång till avskrivning på återanskaffningsvärdet enligt de principer som föreslagits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, när härvid enligt verkets mening överavskrivningar skulle uppstå. Om det anses önskvärt att väganlagen belastas med hyror motsvarande marknadsläget, kan detta enligt riksräkenskapsverkets mening ernås genom att hyressättningen grundas på en verklig självkostnadsberäkning, varvid hänsyn kan tas till företagsekonomiskt motiverade avskrivningar.

För de varor och tjänster, som förrådsfonden tillhandahåller vägförvaltningarna, skall i princip ersättning utgå efter självkostnadspris. Vid en sådan friställd förrådsrörelse, som väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond utgör, bör från rationaliseringssynpunkter en så långt möjligt korrekt självkostnadsberäkning eftersträvas. En sådan har betydelse bl. a. för att bedöma om arbeten bör utföras i egen regi eller på entreprenad. För att kunna ligga till grund för en riktig prissättning bör avskrivningarna anpassas efter prinsnivån. En övergång till avskrivning på återanskaffningsvärdena bör därför enligt min mening ske från och med nästa budgetår. Någon ändring i fondens konstruktion på grund härav synes ej erforderlig. Återanskaffningsvärdena synes böra beräknas med hjälp av för varje objekts-

grupp lämplig index. Den närmare utformningen av förrådsfondens ändrade avskrivningsregler torde få ankomma på Kungl. Maj:t.

Överskottet å väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond beräknas i huvudsak på den vid budgetårets ingång redovisade kapitalbehållningen. I samband med övergången till avskrivning på återanskaffningsvärdet bör såsom styrelsen föreslagit beräkningen av fondens överskott avse den genomsnittliga kapitalbehållningen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens överväganden rörande förrådsfondens avskrivnings- och förräntningsfrågor har begränsats till de tillgångsgrupper, vilka finansieras med av styrelsen äskade anslag. Sålunda har de av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap förvaltade oljelagringsanläggningarna lämnats utanför. Konsekvenserna för dessa anläggningar vid en övergång till nya avskrivnings- och förräntningsregler synes därför böra undersökas. Då dessutom vissa nackdelar synes vara förknippade med den nuvarande redovisningen av oljelagringsanläggningarna på förrådsfonden, synes dessa anläggningars fortsatta ställning inom fonden böra närmare utredas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i samråd med riksräkenskapsverket och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap.

Departementschefen redovisar därefter sina ställningstaganden till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1960/61. Totalt sett förordades i samband med redovisningen av investeringsplanen en medelsförbrukningsram för förrådsfonden på 35,5 mkr., vilket innebär en nominellt oförändrad ram i förhållande till innevarande budgetår. Av den sålunda förordade investeringsramen beräknas 5,5 mkr. falla på garage- och förrådsbyggnader m. m., 28 mkr. på motorfordon och vägmaskiner, 1,5 mkr. på flytande materiel och 0,5 mkr. på dispositionsanslaget. En i propositionen (s. 163) intagen tabell utvisar hur den sålunda förordade fördelningen på olika ändamål förhåller sig till motsvarande siffror för föregående och innevarande budgetår samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag för nästa budgetår.

Med hänsyn till de beräknade anslagsreservationerna per den 30 juni 1960 har departementschefen uppskattat anslagsbehovet för budgetåret 1960/61 till sammanlagt 32,7 mkr.

Mot styrelsens hemställan om beställningsbemyndigande om högst 18 mkr., gällande leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1962/63, har departementschefen slutligen inte haft något att erinra.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag beträffande investeringarna i väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond innebär, att ett belopp av 1,8 mkr., avseende likvid för vissa beställningar i sysselsättningsstödande syfte, lägges utanför innevarande budgetårs investeringsram samt att för nästa budgetår en nominellt sett oförändrad investeringsram av 35,5 mkr. beräknas. Vidare förordas, på grundval av en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen verkställd utredning, att avskrivningarna inom fonden från och med nästa budgetår skall ske på återanskaffningsvärdet.

I enlighet med vad utskottet under punkten 1 anfört tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag beträffande investeringarnas omfattning. Ej heller

den beräknade fördelningen på olika objektslag har givit utskottet anledning till erinran.

Vidkommande frågan om avskrivningarna inom förrådsfonden vill utskottet erinra om, att utskottet i tidigare sammanhang, senast i sitt utlåtande nr 6 till 1958 års B-riksdag i fråga om driftbidrag till statens järnvägar, uttalat sig för avskrivning på återanskaffningsvärdet. Utskottet kan också i nu förevarande sammanhang ansluta sig till nämnda princip. I enlighet med departementschefens förslag torde den närmare utformningen av förrådsfondens ändrade avskrivningsregler få ankomma på Kungl. Maj:t.

Utskottet har inte heller funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i övrigt anfört och förordat.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1960/61 under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

1. Garage- och förrådsbyggnader m. m.	3 200 000 kr.
2. Motorfordon och vägmaskiner m. m.	28 000 000 »
3. Flytande materiel	500 000 »
4. Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	1 000 000 »

Stockholm den 26 februari 1960

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Boman, Einar Persson, Ivar Johansson, Birger Andersson, fröken Andersson, herrar Holmqvist, Jacobsen, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Bertil Petersson, Herbert Larsson, Sundin och Lundström; samt

från andra kammaren: herrar Åkerström, Petterson i Degerfors, Malmborg, Thapper, Jansson i Kalix, Staxäng, Persson i Växjö, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Nihlfors, Heckscher, Bohman, Johansson i Norrköping och Larsson i Hedenäset.